

MOJ USTAV ZA SVE

MOJ USTAV ZA SVE

Projekt NDC Sarajevo
podržala Ambasada Kraljevine Norveške u Sarajevu
2014-2015.

IMPRESSUM

Izdavač: Nansen dijalog centar Sarajevo
Hakije Kulenovića 10
Sarajevo
Bosna i Hercegovina

Za izdavača: Ljuljeta Goranci Brkić

Sarajevo, 2015

SADRŽAJ

UVOD. PROJEKT MOJ USTAV ZA SVE.....	5
PRVI DIO. PREDSTAVLJANJE ŠKOLA, SEKCIJA I USTAVNIH TEMA KOJIMA SU SE SEKCIJE BAVILE	7
DRUGI DIO. SAMOSTALNI UČENIČKI RADOVI U VEZI S USTAVNIM PROCESIMA	57

UVOD

PROJEKT MOJ USTAV ZA SVE

Juna 2014. Nansen dijalog centar Sarajevo (NDC) počeo je provedbu projekta MOJ USTAV ZA SVE, uz podršku Ambasade Kraljevine Norveške u Sarajevu u 20 škola u BiH (Brčko, Cazin, Goražde, Gornji Vakuf/Uskoplje, Jajce, Lukavac, Novi Travnik, Odžak, Prozor/Rama, Srebrenik, Stolic i Tuzla). Ovaj projekt predstavlja treću fazu NDCovog obuhvatnog projekta u vezi s Ustavom BiH.

Prva faza projekta imala je naziv «Upoznaj Ustav i ono što ti pruža», a provedena je u partnerstvu s CIVITASom uz podršku Centra civilnih inicijativa u periodu septembar 2012 – juni 2013.

U prvoj je fazi objavljen priručnik «Upoznaj Ustav i ono što ti pruža», a 36 nastavnika obučeno je za uspješnu uporabu Priručnika u nastavi i vannastavnome radu s učenicima.

Evaluacija prve faze preporučila je, pored ostalog, da se nastavi s ovom vrstom projektne intervencije ali u mnogo širem obuhvatu, jer se jedino tako može postići potrebna učinkovitost i stvoriti šanse za održivost učinka. To je ujedno i strategijski plan NDC glede Ustava BiH.

U drugoj fazi, nastavnici koji su prošli obuku u prvoj fazi provode projektne aktivnosti u 18 srednjih škola radeći u grupama s do 20 učenika. Učenici raspravljaju o Ustavu sa svojim vršnjacima u sekcijama ali i na Facebooku u grupama oformljenim unutar projekta. Pored 18 grupa za učenike postoji i Resursna grupa za nastavnike, gdje oni raspravljaju o metodologijskim i drugim izazovima vezanim za ustavnu tematiku. Pod vodstvom nastavnika, učenici raspravljaju i razvijaju prijedloge amandmana uključujući i načine na koje bi Ustav mogao bolje služiti potrebama građana. Na kraju ovoga vannastavnog modula upriličena je prezentacija učeničkih predloženih amandmana u Parlamentarnoj skupštini BiH. Oko 200 učenika i nastavnika sudjelovalo je u ovome događaju.

U trećoj fazi, nastavnici su sa svojim učenicima u 20 škola, svrstanih u tri regije, razrađivali argumentaciju za različite tvrdnje i stavove u vezi s Ustavom, te ih predstavljali na Facebooku u grupama oformljenim unutar projekta. U svim školama NDC je organizirao seriju argumentacijskih radionica kako bi pomogao učenicima da što objektivnije i logičnije argumentiraju.

U ovoj publikaciji predstavljene su škole, sekcije, ustavne teme i argumenti kojima su se one bavile (prvi dio), te učenički radovi u vezi s ustavnom tematikom (drugi dio).

Sarajevo, 30.04.2015.

MOJ USTAV ZA SVE

2014-2015.

Projekt NDC Sarajevo uz podršku Ambasade Kraljevine Norveške u Sarajevu

PRVI DIO

PREDSTAVLJANJE ŠKOLA, SEKCIJA I USTAVNIH TEMA KOJIMA SU SE SEKCIJE BAVILE

EKONOMSKA ŠKOLA BRČKO

OSNOVNI PODACI O ŠKOLI

Naša škola osnovana je davne 1883/1884. god. kao prva Trgovačka škola u Brčkom, a istovremeno i prva srednja škola te vrste Bosni i Hercegovini. Škola je otvorena radi osposobljavanja kadrova za vođenje trgovinskih poslova koji su u to vrijeme razvijali Brčko brzim tempom. Od školske 1982/83. god. mijenja svoj naziv u Centar za usmjereno obrazovanje "Boriša Kovačević" i pod tim nazivom radi sve do školske 1991/92. god. Od 2001/02 god., primjenom novog Zakona o obrazovanju u Brčko distriktu dolazi do integracije škola i stvaranjem novih nastavnih planova i programa od tri srednje škole nastaje jedna, koja radi pod sadašnjim nazivom JU Ekonomska škola Brčko distrikt sa sjedištem u Brčkom, ulica Studentska br. 9.

Škola trenutno ima 76 zaposlenika i raspolaže sa 19 univerzalnih učionica, 2 specijalne učionice za PZV, biblioteku, 3 kabineta za informatiku, restoran sa kompletnom opremom i sportsku dvoranu. Raspoloživi prostor omogućava normalnu realizaciju nastavnih i vannastavnih aktivnosti.

U školskoj 2014/15.god. školu pohađa 915 učenika u 39 odjeljenja. U oblasti administracije, prava i trgovine obrazuju se ekonomski, poslovno-pravni i trgovački tehničari, dok u oblasti ugostiteljstva i turizma to su turistički tehničari, kuhari i konobari.

U okviru škole djeluju i različite sekcije kao što su historijska, ekološka, plesna, novinarsko-literarna, dramska, foto, debatna, dvije sekcije u okviru projekta «Moj Ustav za sve» te različite sportske sekcije.

JU Ekonomska škola je obrazovna ustanova od posebnog društvenog interesa osnovana da obezbijedi učenicima obrazovanje zasnovano na principima i vrijednostima savremene nauke a nastavni proces se odvija prema principu modularne nastave.

Osnovni podaci o sekciji (prof. Lejla Bajraktarević)

Sekcija u okviru projekta Nansen Dialogue Centre djeluje drugu godinu u našoj školi kao nastavak projekta „Moj Ustav“, ove godine pod nazivom **_MOJ USTAV ZA SVE_**. Sekcija je počela sa radom u mjesecu oktobru 2014.godine kada su učenici upoznati sa koncepcijom i načinom rada u okviru iste. U sekciju je trenutno uključeno 15 učenika, koji su učenici obrazovnog profila poslovno-pravni tehničar I,III i IV razred. Pojedini učenici su bili članovi sekcije i u prošloj školskoj godini, a imamo i nove članove sekcije koji su se uključili potaknuti vlastitim iskustvima rada njihovih vršnjaka koji su već sudjelovali u projektu i radu na ustavnim temama.

Početak rada sekcije vezano za temu adekvatan životni standard u velikoj mjeri je uticao na dalji odabir tema istraživanja. Analizirajući specifičnosti Ustava BiH i trenutno stanje u našoj državi, opredijelili smo se da tema naših istraživanja budu ekonomska i socijalna prava te analiza statusa građana Bosne i Hercegovine u smislu ostvarivanja navedenih prava. Istraživanja i analiziranje navedenih prava su bile teme koje se tiču prava na rad, prava na socijalno obezbjeđenje i prava na obrazovanje. Cilj našeg istraživanja bazirao se na postojanju i ostvarivanju navedenih prava *de iure* i *de facto*.

Rad učenika članova sekcije bazirao se na istraživanjima navedenih ustavnih tema koje su učenici sekcije izabrali zbog same aktuelnosti istih i značaja u svakodnevnom društvenom životu. Nakon odabira zajedničke teme i teze regije, fokus učeničkih istraživanja zasnovan je na ekonomskim i socijalnim pravima, odn. istraživanjem i analizom teme koja se tiče ekonomskih i socijalnih prava u Ustavu Bosne i Hercegovine te razradom argumentacije za tezu: „Pravo na rad je Ustavom zajamčeno svim građanima BiH“.

USTAVNA TEMA KOJOM SE SEKCIJA BAVILA 2014-2015

Ustavna tema naše sekcije unutar regije: Ekonomska i socijalna prava u Ustavu BiH

Teza koju smo postavili u regiji: „Pravo na rad je Ustavom zajamčeno svim građanima BiH“

Naš stav spram teze: Negativan, u Ustavu BiH nije eksplicitno navedena odredba „pravo na rad“

Glavni argument naše sekcije: Uvođenje odredbe „pravo na rad“ i izmjene zakona o radu, u smislu skraćivanja radnog vijeka, jeste jedan od načina da mladi dobiju priliku za zaposlenje i ostvare svoje pravo na rad. Ustav ostavlja dilemu u članu III-3b., jer se ne navodi da međunarodni dokumenti imaju prioritet spram Ustava, nego samo u odnosu na zakone. Pravo na rad te zabrana diskriminacije po bilo kojem osnovu obezbijeđeno je sljedećim dokumentima: MPESK 1966. (čl.6.1,2.str.2.), Europska socijalna povelja 1961. revidirana(čl.1.1,2,3,4.str.5.), Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima 1948.(čl.23.str.5), Evropska konvencija o ljudskim pravima 1948. (čl.14.str.13; protokol 12, čl.1.1,str.45.). Ratifikacijom MPSEK, Europske socijalne povelja i određenih konvencija MOR-a primjena, osiguranje ostvarivanja i zaštita radnih, ekonomskih i socijalnih prava postaje obaveza za državu i sve nivoe vlasti. Evidentna je potreba uvođenja odredbe „pravo na rad“ u Ustav BiH kao što su učinile države u regiji (Ustavi R Srbije čl.60. i R Hrvatske čl.54.) te obezbjeđenje primjene iste *de facto*.

U BiH je ovo pitanje u nadležnosti entitetskih ustava i statuta Brčko distrikta i to samo deklarativno, jer institucije vlasti ne rade na tome da stvore uslove i ambijent za otvaranje novih radnih mjesta odnosno mogućnost ostvarivanja prava. Bez obzira što ustavi entiteta i statut Brčko distrikta sadrže odredbu „pravo na rad“ ista bi trebala biti uvedena u Ustav BiH, kao što je učinjeno u zemljama u regionu.

Pored toga što pravo na rad nije zajamčeno građanima BiH u Ustavu, činjenica je da se ne provode ni odredbe koje se odnose na pravo na rad, a koje su sastavni dio dokumenata koje je

BiH ratificirala. Ipak, međunarodne mehanizme nadzora ne treba shvatiti kao zamjenu za nacionalne mehanizme i mjere koje se trebaju poduzimati u cilju primjene standarda radnih, ekonomskih i socijalnih prava.

Osnovna obaveza i odgovornost svake države članice da omogući ostvarivanje navedenih prava svim ljudima pod njenom jurisdikcijom. Država se ne obavezuje da garantuje posao svakome ko ga želi, ali je obaveza države da razvija ekonomske i socijalne uslove u kojima se mogu stvarati radna mjesta. U Ustavu BiH ne postoji eksplicitno navedena odredba o pravu na rad, posljedica navedenog je da država nema obavezu da razvija ekonomske i socijalne uslove.

Izmjene zakona u smislu skraćivanja radnog vijeka, odnosno odlaska u penziju sa manje godina starosti, uočena je potreba izmjena zakona o radu, prvenstveno dijelova koji se odnose - Zakon o radu RS član 125. (3), Zakon o radu FBiH član 86. (3) i Zakon o radu Brčko distrikta član 72. (3). Izmjena zakona u smislu skraćivanja radnog vijeka značajno bi doprinijela povećanju zaposlenosti i smanjenju nezaposlenosti i u tom smislu fokus na stvaranje novih mogućnosti zapošljavanja, umjesto na očuvanje postojećih.

Takođe, evidentno je iz naše svakodnevice da pravo na rad nije ostvarljivo, ne samo zbog nedovoljnog broja radnih mjesta i nepovoljnih uslova za odlazak u penziju nego zbog određenih ograničenja, tj. diskriminacije po različitim osnovama. Diskriminacija na etničkoj, rodnoj i dobnoj osnovi su najučestaliji vidovi diskriminacije prilikom zapošljavanja u Bosni i Hercegovini.

Dakle, za budućnost BiH na početku procesa pridruživanja europskim integracijama, promoviranje i učvršćivanje etike ljudskih prava i jednakog dostojanstva svakog čovjeka je *conditio sine qua non*. BiH bi trebala slijediti i primjenjivati „najbolje prakse“ zemalja EU.

OSNOVNI PODACI O SEKCIJI (prof. Adis Anđelija)

Jedna smo od dvije sekcije JU Ekonomske škole koja radi u okviru projekta " Moj Ustav ". Počeli smo sa radom krajem oktobra 2014. godine. U sekciju je trenutno uključeno 13 učenika III razreda koji su učenici različitih obrazovnih profila, od ekonomskih tehničara da poslovno-pravnih tehničara. U okviru predmeta Demokratija i ljudska prava, učenici u I i II modulu izučavaju organizaciju vlasti u BiH a samim tim i Ustav što je dodatno uticalo da kroz rad u sekciji učenici prodube svoje znanje iz oblasti ustavnog uređenja ali i da se aktivno uključe u procese donošenja odluka, i da stiču odgovornost za sebe i druge.

USTAVNA TEMA KOJOM SE SEKCIJA BAVILA. Naše istraživanje i interesovanje započelo je sa radom na temu: razvoj Ustavne demokratije. Uz pomoć priručnika "Upoznaj Ustav i ono što ti pruža", naučili smo i proširili svoja znanja o historijskom razvoju ustavne demokratije.

Kako se u čitavom svijetu 10. XII obilježava kao dan Ljudskih prava i zaštita istih mjesec novembar i decembar smo istraživali i bavili se ovom problematikom i pitanjima kao što su prava nacionalnih manjina, diskriminacija Roma, diskriminacija žena u BiH, izbjegla i raseljena lica u BiH, Izborni zakon u BiH. Prilikom rada na ovim temama učenici su pronašli veoma veliki broj podataka o kršenju elementarnih prava, diskriminacije, mobinga koji se prenosi na sve sfere života.

U II polugodištu školske 2014/15 bavimo se temom EKONOMSKA I SOCIJALNA PRAVA GRAĐANA BiH. Teza : "Pravo na rad je Ustavom zajamčeno svim građanima BiH". Stav spram teze: Negativan, u Ustavu BiH nije eksplicitno navedena odredba "pravo na rad". U preambuli ustava BiH se samo deklarativno pominje obezbjeđenje navedenog prava posredstvom međunarodnih dokumenata i osiguravanje istog u okviru najvišeg nivoa međunarodno priznatih ljudskih prava i sloboda (član II - 1, 2). Evidentna je potreba uvođenja odredbe "pravo na rad" u članu II, 3 (katalog prava) i ujednačavanje zakonske regulative na nivou države.

Argumentacija: Pravo na rad je zagarantovano Univerzalnom poveljom o ljudskim pravima (član 2), Međunarodnim paktom o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima (član 6) i Evropskom socijalnom poveljom (član 1, II dio) koji se primjenjuje u Bosni i Hercegovini. Međutim ne postoji odredba u Ustavu BiH koja jamči pravo na rad svim građanima BiH. U Bosni i Hercegovini je ovo pitanje u nadležnosti entitetskih ustava i statuta Brčko distrikta i to samo deklarativno, jer institucije vlasti ne rade na tome da stvore uslove i ambijent za otvaranje novih radnih mjesta.

Na navedeno stanje ukazuje i procenat nezaposlenosti u BiH prema podacima Agencija za statistiku, Agencije za rad i zapošljavanje BiH, stopa registrirane nezaposlenosti zaključno sa 31. oktobrom 2014. bila je čak 43,7%. Prevelika nezaposlenost je najveći ekonomski problem za Bosnu i Hercegovinu koja za sobom povlači i veći broj problema koji će ostaviti veoma štetne i nesagledive posljedice po državu u budućnosti a to je veliko iseljavanje mladih. Samo 2014. godine 68.000 hiljada stanovnika se iselilo iz BiH. Posljedica iseljavanja je "bijela Kuga", siromaštvo, povećana stopa kriminala i dugi niz negativnih ekonomskih posljedica kao i socijalnih, kolektivnih i individualnih.

Гимназија „Васо Пелагић“ Брчко

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ШКОЛИ

Коријени данашње Гимназије у Брчком датирају још из 1885. године, када је основана Трговачка школа, која је школске 1919/20. прерасла у Нижу Гимназију. Школске 1950/51. године формирано је прво одјељење Више реалне гимназије, након чега ова школа пролази кроз различите фазе развоја и реформе.

Школа носи име по великом реформатору, просвјетитељу и народном учитељу Васи Пелагићу, који је поријеклом из наших крајева.

У садашњем статусу ЈУ Гимназија „Васо Пелагић“ Брчко постоји од школске 2001/02. године, када је формиран јединствен колектив интеграцијом школа ЈУ Гимназија „Горњи Рахић“ Брчко и Гимназија „Васо Пелагић“ Брчко.

У школској 2014/15. години школу је похађало 624 ученика у 28 одјељења општег смјера.

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О СЕКЦИЈИ (проф. Андреј Вујнић)

У школској 2014/15. години у ЈУ Гимназија „Васо Пелагић“ Брчко са радом је наставила секција под називом „Мој Устав за све“, која је покренута годину дана раније, у сарадњи са НДЦ Сарајево.

Секцији је приступило дванаест ученика четвртих разреда, међу којима је већина оних који су се определили за наставак школовања у областима које припадају групи друштвених наука. С тим у вези, ученици су уочили могућност стицања додатних и продубљивања постојећих знања из области везаних за: функционисање власти у Босни и Херцеговини, грађанска, политичка, економска, социјална и културна права грађана.

У оквиру секције ученици су се упознали са развојем уставне демократије, основним одредбама Устава БиХ, функционисањем власти у БиХ, као и основним људским правима и слободама које су прокламоване Уставом Босне и Херцеговине, уставима најразвијенијих демократских друштава, те међународним конвенцијама које се примјењују у БиХ. Посебан акценат је стављен на економска и социјална права у Уставу БиХ, а нарочита пажња је била посвећења праву на рад.

Чланови секције: Бећировић Харис, Ђурђић Ђурђина, Ђурић Жико, Маратовић Александра, Марјановић Теодора, Мујкановић Азур, Мулић Мирза, Симикић Бојана, Татомиров Невена, Терзић Емина, Хасановић Албина.

Секцијом је руководио професор Андреј Вујнић.

УСТАВНА ТЕМА КОЈОМ СЕ СЕКЦИЈА БАВИЛА ШКОЛСКЕ 2014/15. ГОДИНЕ. *Уставна тема наше секције унутар регије: „Економска и социјална права у Уставу БиХ“.*

Теза коју смо поставили у регији: „Право на рад је Уставом загарантовано свим грађанима БиХ“

Наш став спрам тезе: Негативан.

Главни аргумент наше секције: Право на рад, као једно од основних људских права, загарантовано је Универзалном повељом о људским правима (члан 2), Међународним пактом о економским социјалним и културним правима (члан 6) и Европском социјалном повељом (члан 1, II дио). За разлику од тога, у Уставу Босне и Херцеговине ово право није наведено у каталогу људских права (члан II, тачка 3). Као потписница поменутих докумената, БиХ је дужна да гарантује и штити ово право свим својим грађанима без обзира на политичку, националну, вјерску, полну, расну или било коју другу припадност. Међутим, на основу искустава из свакодневног живота, свјedoци смо да је право на рад једно од најугроженијих права у БиХ. Најбољи показатељ тога је податак Агенције за статистику БиХ (www.bhas.ba) да је преко пола милиона становника Босне и Херцеговине незапослено.

Осим што право на рад није декларативно наведено у Уставу БиХ, свакодневна је појава кршења Закона о раду у институцијама Босне и Херцеговине. На то указују многе релевантне институције и појединци чији је домен заштита основних људских права и слобода. Тако, Јасминка Џумхур, омбудсман за људска права у Босни и Херцеговини, истиче у изјави за Ослобођење, да се „радничка права крше и у приватном и у јавном сектору и та појава присутна је већ дуже вријеме. Запосленицима се не уплаћују доприноси, а надлежни државни органи, инспекције прије свих, ријетко или никако не реагују“. Представници Синдиката радника РС и ФБиХ указују да радницима није уплаћено више стотина милиона марака за плате. У извјештају који је урадио Центар за људска права Универзитета у Сарајеву (www.hrc.unsa.ba), наглашава се да су „у сегменту социјалних и економских права, уочени бројни проблеми у примјени Закона о раду и кршења права из радног односа од стране послодаваца“.

Све напријед наведено указује да су економска и социјална права, а нарочито право на рад, међу најугроженијима у БиХ. Материјално сиромаштво грађана је свеприсутно у БиХ. Из тих разлога Босна и Херцеговина је дуги низ година емиграционо подручје, нарочито за млађе радноспособно становништво. Осим што у Уставу БиХ не постоји одредница да је грађанима загарантовано право на рад, држава не предузима ништа да би својом активном економском и социјалном политиком створила амбијент који ће, прије свега, стране инвеститоре стимулисати да отварају радна мјеста, што би довело до смањења стопе незапослености у БиХ.

Дакле, поред неопходности увођења одреднице „право на рад је Уставом загарантовано свим грађанима БиХ“ у каталог права, институције државе Босне и Херцеговине су дужне да предузму све мјере како би се право на рад заиста поштовало на територији цијеле државе, а у циљу, прије свега, економске независности појединца.

Gimnazija Cazin

OSNOVNI PODACI O ŠKOLI

Temelji stare zgrade postavljeni su 1933. godine, a zgrada je završena 1937. godine, kad u njoj i počinje nastava. Prva nastava viša od četiri razreda osnovne škole bila je u Građanskoj školi, trgovačkog smjera otvorenoj 1938. godine. U ovu školu tad je upisano 50 dječaka i samo dvije djevojčice. Nakon Drugog svjetskog rata u zgradi je proradila Niža realna gimnazija, a školske 1947/1948. godine prva generacija polaže tačajni ispit, tzv. „malu maturu“. 25.maja 1969. godine otvorena je zgrada današnje škole „Cazin I“, pa od tog datuma gimnazijska zgrada postaje zgradom Srednjoškolskog centra „Ibrahim Perviz“, čiji su današnji nasljednici I i II srednja škola u Cazinu.

Prvi gimnazijalci su upisani 1964/1965. godine, a prva matura je polagana školske 1967/1968. godine. Usljed reforme školska gimnazija kao vrsta škola se gasi. 1981/1982. godine u zgradi nastavljaju funkcionirati poljoprivredno-prehrambeno građevinarska i prosvjetno-prevodilačka škola. 15.08.1992. godine odlukom Skupštine opštine osniva se Opća gimnazija koja je otpočela sa radom 10.08.1993. godine i do danas neprekidno radi.

Nova zgrada JU „GIMNAZIJE“ Cazin se prostire na 4400 m², od toga 6 dunuma obuhvata vanjski dio a 4 dunuma samu zgradu. Škola posjeduje dva vanjska igrališta i sportsku dvoranu.

OSNOVNI PODACI O SEKCIJI (prof. Šejla Sadiković)

Sekcija Moj Ustav za sve Cazin. U septembru školske 2014/2015 godine sa radom je otpočela sekcija Moj ustav za sve, nakon uspješno realiziranog projekta Upoznaj ustav i ono što ti pruža. Sekciju vodi prof. Šejla Sadiković, a u radu iste sudjeluje 20 učenika trećih razreda, koji vrijedno i predano rade na ustavnim pitanjima četiri puta mjesečno. Kod učenika se nastoji postići argumentovano i kritičko mišljenje, koje mogu slobodno izraziti, uvažavajući drugog i drugačijeg, putem facebook grupe Moj Ustav za sve- Regija A u kojoj učestvuju njihovi vršnjaci iz još drugih šest gradova Bosne i Hercegovine.

USTAVNA TEMA KOJOM SE SEKCIJA BAVILA 2014-15: Fenomen diskriminacije u Ustavu BiH i pojavni oblici diskriminacije u bosanskohercegovačkom društvu

Teza: Bosna i Hercegovina jamči zaštitu svih međunarodno priznatih prava i sloboda svim osobama na svom teritoriju bez diskriminacije po bilo kom osnovu. Članom II.4 Ustava BiH svim licima u BiH osigurano je uživanje prava i sloboda po bilo kojem osnovu kao što je pol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.

Stav spram teze: negativan

Argument: Unatoč tome što je Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine usvojila Zakon o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina 2003. godine kojim se navodi da će BiH štiti položaj, ravnopravnost i prava 17 nacionalnih manjina prisutnih u Bosni i Hercegovini (BiH): Albanaca, Crnogoraca, Čeha, Italijana, Jevreja, Mađara, Makedonaca, Nijemaca, Poljaka, Roma, Rumuna, Rusa, Rusina, Slovaka, Slovenaca, Turaka i Ukrajinaca, koji predstavlja ključni dokument za bosanskohercegovačke nacionalne manjine, jer im daje pravo na zaštitu njihovih kulturnih, religijskih, obrazovnih, društvenih, ekonomskih i političkih sloboda, potreba i identiteta, u članovima IV i V Ustava krše se prava nacionalnih manjina, čak i unatoč presudi Međunarodnog suda za ljudska prava.

Presuda Europskog suda za ljudska prava u Strasbourgu 2009. godine u slučaju "Sejdić-Finci" u korist predstavnika nacionalnih manjina u BiH jasan je pokazatelj da je nužna promjena Ustava BiH, jer u sebi sadrži mnoge diskriminatorne odredbe. Presuda Europskog suda u slučaju "Sejdić-Finci" direktna je naredba najviših sudskih instanci u svijetu da je promjena Ustava BiH neminovna, te da je bez toga gotovo nemoguće graditi BiH na zdravim temeljima.

Mješovita srednja škola „Enver Pozderović“, Goražde

OSNOVNI PODACI O ŠKOLI

Mješovita srednja škola „Enver Pozderović“ u Goraždu nosi ime istaknutog profesora Envera Pozderovića, rođenog 23.03.1909. godine. Profesor Pozderović je u ovoj školi predavao strane jezike, a sam ih je govorio šest: engleski, francuski, njemački, italijanski, ruski i esperanto. Škola je osnovana 1958. godine kao Ekonomska škola. Dvadeset godina kasnije škola mijenja ime u Upravnu ekonomsku. Osamdesetih godina u školu se uvodi odjeljenje poljoprivredne škole. Godine 1994. škola dobiva ime Mješovita srednja škola, u kojoj se uvodi i odjeljenje gimnazije.

Škola obrazuje tri stručna profila: gimnazija-općeobrazovna, ekonomsko-tehnička i poljoprivredno-tehnička škola.

U toku prve dvije godine učenici Gimnazije izučavaju iste predmete, dok su u trećoj i četvrtoj godini zastupljena izborna područja. Školske 2014-2015. godine učenici pohađaju dva izborna područja (prirodno i društveno).

Ekonomska i poljoprivredna škola obrazuju učenike po novom nastavnom planu i programu.

Izvodi se modularna nastava, odnosno EU VET program, po kojem je stavljen akcenat na praktičnu nastavu, a diploma je priznata u Evropi, tj. u zemljama Evrope koje primjenjuju isti nastavni plan i program.

Pored redovne nastave, učenici su aktivni i u sekcijama koje vode profesori ove škole: sportska, muzička, ekološka, Civitas, debatna, sekcija stranih jezika, informatička, slikarska, matematička...

OSNOVNI PODACI O SEKCIJI (prof. Almira Uzunović)

Sekcija u okviru projekta „Moj ustav za sve“ počela je sa radom u oktobru školske 2014-2015. g. U toku školske godine realizovali smo radionice iz priručnika NDC o pojmu, važnosti, vrstama Ustava, ljudskim pravima, načinu zaštite i ostvarivanja ljudskih prava, nivoima i granama vlasti u BiH njihovoj nadležnosti, itd. Učenici su bili aktivni na radionicama i iznosili svoje mišljenje i stavove u vezi s ustavnim pitanjima. Posebno su se zanimali za načine donošenja i promjena Ustava. Svoju kreativnost su iskazali u toku radionica izradom vlastitog Ustava njihove zamišljene države Fortuna.

U okviru aktivnosti zajedničke teme i teze vezano za pravo na rad, učenici su pokazali zanimanje za međunarodne dokumente koji se tiču prava na rad. Nakon istraživanja, pristupili su kritičkoj analizi prikupljenih podataka o radnim pravima u BiH. U svom istraživanju učenici su poredili poštivanje prava na rad u BiH sa pravom na rad u drugim državama.

Članovi sekcije su učenici gimnazije – prirodni smjer i učenici poljoprivredno-tehničke škole: Begović Adna, Bekto Emina, Džaka Naida, Ferhatović Nihad, Forto Nedim, Gadžo Amrudin, Heto Amila, Hrustemović Adna, Nuhanović Dalila, Oputar Melisa, Pozder Nudžejma, Ramović Amina, Sarajlić Elma, Tvrtković Selma, Vranj Anela i Žiga Neira.

Ustavna tema naše sekcije unutar regije je: Ekonomska i socijalna prava građana BiH

Teza koju smo postavili u regiji je: Pravo na rad je Ustavom zajamčeno svim građanima BiH

Naš stav spram teze: Negativan - Prava svakog pojedinca u Bosni i Hercegovini propisana su Ustavom Bosne i Hercegovine, međunarodnim ugovorima ili konvencijama koje je BiH potpisala. U Ustavu BiH u članu 2 (katalog prava) nije navedeno pravo na rad pored ostalih prava koje Ustav BiH garantuje. Mišljenja smo da Ustav treba garantovati pravo na rad svim svojim stanovnicima na osnovu njihovog znanja, vještina i obrazovnih kvalifikacija. Svakako da pravo na rad ne treba zavisiti od političke, nacionalne, religijske ili neke druge opredijeljenosti stanovnika.

Glavni argument naše sekcije: Međunarodni dokumenti koje je Bosna i Hercegovina ratificirala a tiču se prava na rad.

U Preambuli Ustava BiH se navodi odlučnost da se u BiH osigura puno poštivanje međunarodnog humanitarnog prava, te opredjeljenost da se polazi od Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima, međunarodnih ugovora o građanskim i političkim te ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima te drugih instrumenata o ljudskim pravima.

Pravo na rad je zagantovano: Univerzalnom poveljom o ljudskim pravima (član 2), Međunarodnim paktom o ekonomskim socijalnim i kulturnim pravima (član 6), Evropskom socijalnom poveljom (član 1, II dio), koje se primjenjuju u Bosni i Hercegovini i konvencijama Međunarodne organizacije rada. Međutim ne postoji odredba u Ustavu BiH koja garantuje pravo na rad svim građanima BiH.

Pozivamo se na međunarodne dokumente jer ih je naša država potpisala, i samim tim obavezna ispoštovati.

Mješovita srednja škola „Gornji Vakuf“

OSNOVNI PODACI O ŠKOLI

Prva srednja škola na području općine Gornji Vakuf-Uskoplje osnovana je u aprilu 1972. godine. Pod nazivom Srednjoškolski centar "Jura Mikulić" Gornji Vakuf radila je do početka ratnih događaja 1992. godine kada je školska zgrada uništena i nastava obustavljena.

MSŠ „Gornji Vakuf“ je formirana 02.05.1994. godine i nastava se u tom periodu izvodila u trgovačkim i ugostiteljskim objektima te objektima Islamske zajednice. Sredstvima općine, donacijama građana i uz veoma skromnu pomoć humanitarnih organizacija adaptirana je oštećena zgrada nekadašnjeg starog hotela, vlasništvo Trgovačkog preduzeća "Bratstvo". Nimalo uslovan prostor se počeo koristiti na zadovoljstvo učenika, njihovih roditelja i radnika ranije škole. Dana 05.01.2001. godine je potpisan sporazum o adaptaciji ranijeg objekta zgrade škole, čiju su izgradnju finansirali općina i kanton zajedno s engleskom dobrotvornom organizacijom "The fund for refugees in Slovenia".

Danas Mješovita srednja škola „Gornji Vakuf“ u svom sastavu ima opću gimnaziju, ekonomsku školu, mašinsku stručnu školu - smjerove automehaničar, metalostrugar, plinski i vodoinstalater, te školu uslužnih djelatnosti - smjer frizer- vlasuljar.

Škola trenutno broji 17 odjeljenja, a raspolaže istim brojem učionica, radionicom, zbornicom, tri kancelarije, kafeterijom, bibliotekom, dok kabinet informatike i školsku salu dijeli sa Srednjom školom „Uskoplje“.

Pored redovne nastave, u ovoj školi se izvode i vannastavne aktivnosti. To su muzička sekcija, likovna, folklorna, recitatorska, dramska, ritmička sekcija, vijeće učenika, novinarska sekcija, dok su od sportskih sekcija prisutne košarkaška, fudbalska i odbojkaška sekcija.

OSNOVNI PODACI O SEKCIJI (prof. Vanda Visković)

Sekcija „Moj Ustav“ MSŠ Gornji Vakuf je formirana u decembru 2014. godine nakon što nam je osoblje Nansen Dialogue Centra približilo ciljeve i ideje projekta „MOJ USTAV ZA SVE“. Sekcija je s radom krenula u januaru 2015. godine, a činilo ju je 20 učenika II1 i II2 razreda opće gimnazije.

Kroz rad zasnovan na priručniku „Upoznaj Ustav i ono što ti pruža“ i relevantnoj literaturi, cilj sekcije je bio da učenici upoznaju Ustav Bosne i Hercegovine i njegove sadržaje, te steknu odgovarajuća znanja, vještine i sklonosti koje su im potrebne da se razviju u informirane i odgovorne građane koji će štiti i unapređivati razvoj ustavne demokratije u BiH, pa time i temeljna ljudska i građanska prava svake osobe u njoj. Aktivnostima koje su promicale suradničko učenje, kreativnost, te razvoj kritičkog razmišljanja i analitičkih vještina, učenici su proširivali znanja o nastanku i razvoju ustavne demokratije, te se upoznavali sa ljudskim pravima i mehanizmima njihove zaštite. Također su učili o podjeli vlasti u BiH i nadležnostima institucija.

Ono što bismo naglasili kao najveću korist ovog projekta je mogućnost razmjene mišljenja i raspravljanja o različitim temama, posebno o fenomenu diskriminacije, sa sudionicima projekta iz različitih dijelova Bosne i Hercegovine.

Ustavna tema naše sekcije unutar regije: Fenomen diskriminacije u Ustavu BiH i pojavnici oblici diskriminacije u bosanskohercegovačkom društvu

Teza koju smo postavili u regiji: Bosna i Hercegovina jamči zaštitu svih međunarodno priznatih prava i sloboda svim osobama na svom teritoriju bez diskriminacije po bilo kom osnovu. Članom

II.4 Ustava BiH svim licima u BiH osigurano je uživanje prava i sloboda po bilo kojem osnovu kao što je pol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.

Naš stav pram teze: Negativan jer je diskriminacija na radu i pri zapošljavanju prisutna u BiH

Argument: Pravo na rad zagwarantirano je Međunarodnim paktom o ekonomskim socijalnim i kulturnim pravima, a koji je sadržan u Aneksu I Ustava BiH. Taj pakt u članovima 6. i 7. navodi da sva lica imaju pravo na rad, pravo na povoljne uvjete rada kao i na pravičnu zaradu bez ikakve razlike.

Međutim u samom Ustavu BiH ne postoji odredba koja bi jamčila pravo na rad i naknadu svim građanima BiH što ostavlja velik prostor za manipulaciju i diskriminaciju.

Diskriminacija je prisutna u svim područjima rada i radnih uvjeta uključujući kriterije za odabir i uvjete pri zapošljavanju i napredovanju, pristup različitim vrstama profesionalnog usmjeravanja i stručnog osposobljavanja. Istraživanje koje je provela Antikorupcijska mreža Account pokazuje da oko 50 posto javnih ustanova i oko 60 posto javnih poduzeća nema usvojen pravilnik kojim se utvrđuju kriteriji zapošljavanja. Također, polovica javnih ustanova, a broj je još veći u privatnom sektoru uopće ne poštuje obaveznu oglasnu proceduru koja je zakonski obvezatna.

Produblivanju ovog problema doprinosi i Ustav FBiH (Amandman LII, čl.11a) koji jamči proporcionalnu zastupljenost u svim javnim organima, a koja će se bazirati na popisu iz 1991. Taj popis više ne odražava stvarno stanje i takva praksa zapošljavanja u velikom broju slučajeva rezultira zapošljavanjem podobnih i često nekvalificiranih pojedinaca. Sve to vodi rastu nezaposlenosti (koja je i ovako velika i predstavlja ogroman problem društva) i produljavanju siromaštva, guši razvitak i konkurentnost naše države na tržištu te ometa političku stabilnost.

Srednja strukovna škola „Jajce“

OSNOVNI PODACI O ŠKOLI

Srednja strukovna škola „Jajce“ (dalje, SSŠ „Jajce“) osnovana je 1961. godine pod imenom Srednja tehnička škola „Jajce“. U proteklom periodu Škola je nekoliko puta mijenjala ime, a pod današnjim djeluje od 1995.godine. SSŠ „Jajce“ obrazuje učenike u trogodišnjem i četverogodišnjem trajanju.

U Školi se obrazuju i polaznici i vrše prekvalifikacije. Sva nastava u Školi izvodi se u jednoj smjeni u specijaliziranim učionicama, i učenici su ti koji mijenjaju učionice. Ovakva organizacija omogućava nastavnicima bolju pripremu i lakšu prezentaciju nastavnog gradiva.

Nastava se odvija u 23 učionice, kabinetu računalstva, kabinetu stranih jezika, školskim radionicama (dvije bravarske, jedna elektro i jedna moderno opremljena kuhinja za kuharstvo) i dvorani za tjelesnu kulturu. Dio praktične nastave, osim u školskim radionicama, izvodi se i po poduzećima. Škola ima i otvoreno igralište za košarku.

Također, Škola ima i vlastitu knjižnicu s preko 3000 knjiga.

U školskoj 2014./2015.godini SSŠ „Jajce“ obrazuje 659 učenika podijeljenih u 25 razrednih odjela – 10 razrednih odjela u trogodišnjem i 15 odjela u četverogodišnjem trajanju.

Posebna skrb, a u okviru raspoloživih resursa, posvećena je učenicima s poteškoćama u razvoju.

OSNOVNI PODACI O SEKCIJI (prof. Zoran Ljubičić)

Sekcija SSŠ „Jajce“ jedna je od onih koja nastavlja sudjelovati u projektu upoznavanja ustava i u školskoj 2014./2015.godini. Kao i u prethodnoj godini, sekcija je s radom počela u listopadu/oktobru nakon što je osiguran pristanak resornog ministarstva. Ravnatelj Škole pružio nam je ne-sebičnu potporu. Za rad u sekciji prijavilo se 35 učenika trećih i četvrtih razreda: 16 učenika iz sekcije koja je djelovala 2013./2014. godini i 19 novih učenika. Zbog tehničkih razloga – nemogućnosti usklađivanja redovnih školskih obveza i rada u sekciji – u konačnici sekcija broji 16 učenika završnih, četvrtih razreda elektro-struke, računalni tehničar: 5 ženskih i 11 muških.

U radu na projektu „Moj ustav za sve“ težište je na zajedničkoj regionalnoj temi, a rad na temama iz priručnika uključuje samo bitne elemente sadržaja. Sekcija je aktivna i u Facebook grupi, u kojoj učenici sudjeluju kroz priloge i komentare na zajedničku temu.

USTAVNA TEMA KOJOM SE SEKCIJA BAVILA 2014-15.

Iz naše sekcije potekao je prijedlog za zajedničku regionalnu temu (Regija A) koju su učenici svih škola prihvatili/izglasali sudjelovanjem u FB grupi.

Tema nosi naziv 'Fenomen diskriminacije u Ustavu BiH I pojavnih oblici diskriminacije u bh. stvarnosti.

Teza koju smo postavili u regiji glasi: BiH jamči zaštitu svih međunarodno priznatih prava I sloboda svim osobama na svom teritoriju bez diskriminacije po bilo kom osnovu (Čl.II Ustava BiH).

Naš **stav spram teze**: Negativan.

Glavni argument naše sekcije: Ustav BiH u sebi je proturječan, pojedini njegovi članci I odredbe u sadržajnoj su opreci sa principom univerzalnosti ljudskih prava, sa međunarodnim pravnim normama koje je uključio u ustavnopravni sistem BiH I sa vlastitim ustavnim normama.

Međunarodni dokument na koji se pozivamo: Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava I temeljnih sloboda (čl.14.), 1950. I Protokol br.12 (Opća zabrana diskriminacije,čl.1.) uz Konvenciju , 2000. (**Zabrana diskriminacije**) Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava tretira jednakost kao pravo pojedinca i upravo njena zaštita se usmjerava, ne na zaštitu grupa nego isključivo na zaštitu pojedinaca. Analogno tome i zabrana diskriminacije ili princip „non-discrimination“ odnosi se isključivo na zabranu diskriminacije pojedinca (čl.14. Konvencije)...

Bitna karakteristika zabrane diskriminacije kao ljudskog prava jeste da to pravo nema samostalnu egzistenciju, kao što je uglavnom slučaj sa svim drugim pravima. Primjena ovog prava uvijek je povezana sa primjenom nekog drugog prava, odnosno sa kršenjem nekog drugog prava. (str.116.) – Evropsko pravo ljudskih prava, Čazim Sadiković,2003.

Napomena: Naša sekcija nastoji pristupiti obradi zajedničke regionalne teme u širem kontekstu, odnosno proširenjem teme putem identifikacije sedam proturječja u Ustavu BiH na kojima temeljimo tezu, podteze, stav I argumentaciju kao predtekst za obradu zajedničke teme. U tu svrhu koristimo određenu literaturu, Ustav BiH i međunarodne instrumente za zaštitu ljudskih prava uključene u Ustav BiH (navedeno u planu rada i izvješćima za regionalnu koordinatoricu).

Srednja škola Novi Travnik

OSNOVNI PODACI O ŠKOLI

Srednja škola „Novi Travnik“ nalazi se u samom središtu Novog Travnika. Naime je to do posljednjeg rata bila osnovna škola, ali je podjelom teritorija 1994. godine na muslimanski i hrvatski dio srednješkolско obrazovanje našlo svoj privremeni dom u osnovnoj školi i traje do dan danas. Ove, 2015. godine je počela izgradnja nove škole na novoj lokaciji zahvaljujući investicijama Republike Hrvatske, na adresi: Ljudevita Gaja, 72 290 Novi Travnik.

OSNOVNI PODACI O SEKCIJI (prof. Dragan Mučibabić)

U sekciju su uključeni učenici srednje prometne škole, uglavnom završnog razreda...

Kroz ovu školsku godinu u radu sekcije je učestvovalo pedesetak učenika...

Sekcija je radila po grupama...

Urađeno je dvadeset i osam radova od kojih su:

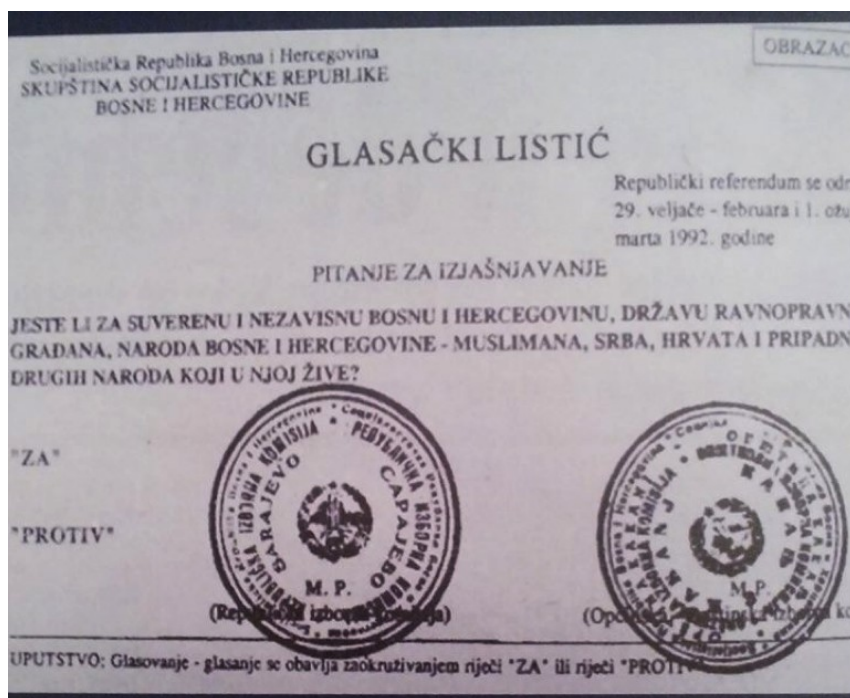
- Suvremena ustavnost
- Bitna zajedništva Ustava BiH i Ustava Sjedinjenih Država
- Dom Naroda
- Parlamentarna Skupština
- Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima
- Pakt o građanskim i ljudskim pravima
- Ustav BiH
- Nominovanje hrvatskih delegata u Dom Naroda.
- Utjecaj hrvatskog glasačkog tijela na izbor hrvatskog člana predsjedništva BiH
- Nastavni plan i program u školama sa hrvatskim nastavnim planom i programom te usklađenost istoga sa nastavnim planom i programom u Republici Hrvatskoj.

C: USTAVNA TEMA KOJOM SE SEKCIJA BAVILA 2014-15

Jedinstvena i socijalna zaštita...

-Vitez i Zenica su udaljeni 22 KM... Vitez-Travnik 16 KM i ne funkcioniraju u okviru iste filijale... Oboljelom čovjeku su narušena ljudska prava jer mu u članu II Ustava BiH nije zagarantirana uređenost u 10 Kantona, tako da u krajnjoj konsekvenci ispada da je zdravstveno osiguranje besplatno, a liječenje skupo... Sekcija logički analizirala problem...

Sami nastanak BiH i Ustav Bosne i Hercegovine su dvostruko u neskladu...

Ekonomsko-hemijska škola LUKAVAC

OSNOVNI PODACI O ŠKOLI

Javna ustanova mješovita srednja škola ima četrdesetogodišnju tradiciju i orijentisana je ka tržištu i daljem školovanju i usavršavanju, te stvaranju okruženja za poticaj na kreativno, objektivno i kritičko razmišljanje i cjeloživotno učenje.

Tradicionalnim i savremenim oblicima, metodama i nastavnim sredstvima vaspitavamo i obrazujemo učenike u tri područja rada: ekonomija, pravo, administracija i trgovina, zatim hemija i nemetali, i na kraju: ugostiteljstvo i turizam. Učenike pripremamo za rad i dalje obrazovanje. Obrazujemo i odrasle kroz dokvalifikaciju, prekvalifikaciju i specijalizaciju u sva tri područja. Naša vizija je da budemo škola koja obrazuje profile u skladu sa savremenim tržišnim tendencijama, razvojnim potrebama lokalne zajednice i šire društvene zajednice, koja doprinosi stvaranju bezbjednog, prijatnog i stimulativnog okruženja za rad, obrazovanje i usavršavanje.

Želimo da budemo model uspješnog funkcionisanja vaspitno-obrazovne ustanove i lider razvoja tehničkog i stručnog obrazovanja u regionu. Intenzivna praktična nastava izvodi se u savremeno opremljenim kabinetima i privrednim objektima uz stručni nadzor. Školske prostorije i oprema su u skladu sa pedagoškim standardima.

Sastavni dio škole je sala za sportove koja je najbolja u opštini, u kojoj se održavaju međurazredna, međuškolska i kantonalna takmičenja. Nastava predmeta informatike, usluživanja, kuharstva, ekonomike, geografije, historije, građanskog vaspitanja se obavlja u savremeno uređenim i renoviranim kabinetima.

OSNOVNI PODACI O SEKCIJI (prof. Nihad Isaković)

U okviru školske 2014/2015.školske godine, na inicijativu NDC Sarajevo, osnovana je sekcija „MOJ USTAV ZA SVE“. Zbog relativno drugačijeg organizovanja i rada sekcije koje se dosta oslanjalo na društvene mreže, uglavnom Facebook, prijavio se veliki broj učenika. Prijavili su se u zajedničku grupu „Regije A“, a takođe je kreirana grupa naše sekcije. Posebna osobenost i privlačnost ove sekcije je bila mogućnost komuniciranja sa vršnjacima iz cijele Bosne i Hercegovine i međusobna komunikacija.

S obzirom na vrlo kvalitetno urađen priručnik „UPOZNAJ USTAV I ONO ŠTO TI PRUŽA“ na sekciji smo obrađivali oblast “Vlast u BiH” uz naglašavanje uloga pojedinih nivoa vlasti u BiH i poređenje sa drugim državama. U jednom dijelu smo se osvrnuli na historijski razvoj ustavnosti i ustavne demokratije, zatim razvoj ideje prava, kao i pojam ustava i ustavnosti.

Tokom rada sekcije veliki dio rada se bavio problemima ljudskih prava i sloboda, a koje su obuhvaćene onim što pruža jedan takav dokument kao što je Ustav. U našem slučaju su to ustavi BiH, Federacije BiH i Republike Srpske. Analizirali smo kako se ostvaruju pojedina prava definisana ustavom (građanska prava, politička prava, ekonomska i socijalna prava, ljudska prava i slobode), i zajednički došli do zaključka da su ustavom ova prava dosta dobro zaštićena, ali je u praksi nešto drugačija situacija i ona se vrlo često krše. Uočili smo problem prava nacionalnih manjima u ustavima i odlučili da malo više istražimo ovaj problem. Ovaj problem smo obradili na Evaluacionom seminaru na Jahorini.

Vrlo zanimljiva je bila i zajednička radionica u gimnaziji „Meša Selimović“ u Tuzli sa učenicima te škole. Upoznali smo nove drugove, razmijenili svoja gledišta, i bili u prilici da učestvujemo u radionici NDCa i vidimo jedan drugačiji pristup rješavanju problema i uspostavljanja dijaloga između osoba koje nemaju isto mišljenje o nekoj temi.

Ustavna tema naše sekcije unutar regije: Fenomen diskriminacije u Ustavu BiH i pojavnici oblici diskriminacije u bosanskohercegovačkom društvu

Teza koju smo postavili u regiji: Bosna i Hercegovina jamči zaštitu svih međunarodno priznatih prava i sloboda svim osobama na svom teritoriju bez diskriminacije po bilo kom osnovu. Članom II.4 Ustava BiH svim licima u BiH osigurano je uživanje prava i sloboda po bilo kojem osnovu kao što je pol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.

Naš stav spram teze: negativan. Jedna od kategorija stanovništva Bosne i Hercegovine su nacionalne manjine koje nemaju ista prava i slobode na teritoriji Bosne i Hercegovine, kao konstitutivni narodi u BiH.

Glavni argument naše sekcije: Primjer institucionalizirane diskriminacije: Evropski sud za ljudska prava donio je 22. decembra 2009. presudu kojom osuđuje BiH zbog diskriminirajućeg odnosa prema Jevrejima i Romima. Evropski sud za ljudska prava je u slučaju Sejdić i Finci protiv BiH donio odluku da diskriminacija prema nacionalnim manjinama ne dopušta onima koji nisu Bošnjaci, Hrvati i Srbi da obnašaju najviše državne funkcije. Misija OSCE-a čvrsto zagovara provedbu ove odluke. Naime, niko ko nije pripadnik jednog od tri konstitutivna naroda ne može biti član Predsjedništva, predsjednik entiteta, delegat u Domu naroda Parlamentarne skupštine BiH. A i oni su građani ove države, sa svim obavezama plaćanja poreza, struje, vode, školovanja. U Zakonu nije precizno definisano šta je „nacionalna manjina“, niti koliki broj ljudi treba da bi neki dio stanovništva dobio taj status. Takođe se ne spominju Bosanci i Hercegovci. Naša država ne priznaje ni po Ustavu ni po Zakonu ljude koji nose obilježje njenog državljanstva. Izborni zakon BiH je tek 2008. godine omogućio manjinama da imaju svoje predstavnike u opštinskoj vlasti. On propisuje barem jedno mjesto u organu opštinske vlasti ako u izbornoj jedinici nacionalna manjina učestvuje sa najmanje 3% u stanovništvu. Po popisu iz 1991, samo pet opština je ispunjavalo taj uslov.

Srednja škola Pere Zečevića, Odžak

OSNOVNI PODACI O ŠKOLI

Škola je osnovana u Odžaku 1968.godine. Prvobitno je nastala glavna zgrada, a poslije (u skladu sa potrebama) i ostali aneksi. Obnovljena je poslije rata i od tada važi za mješovitu školu (strukovni i tehnički smjerovi), ali i gimnaziju.

Škola trenutno broji 26 razrednih odjela sa ukupno 655 učenika. Pored učionica, škola ima kabinet za biologiju, kabinete za informatiku, radionice za strukovne škole te sportsku dvoranu.

Škola je uključena u razne projekte, a najuspješniji projekti odrađeni su sa Omladinskom bankom, zahvaljujući kojima su učenici dobili prostor za odmor i druženje u sklopu školskog dvorišta te dječje igralište na gradskom stadionu.

U okviru novinarske sekcije organizirano je štampanje školskog lista- "Tabula rasa". U školi djeluju mnoge sekcije (ekološka, dramska, recitatorska, Civitas, sportske sekcije, a od ove godine i nova sekcija Moj Ustav za sve, te dodatna I dopunska nastava).

Učenici naše škole postižu zapažene uspjehe na školskim, županijskim, državnim natjecanjima iz raznih predmeta i oblasti.

OSNOVNI PODACI O SEKCIJI (prof. Amira Sejdinović)

Sekcija Moj Ustav za sve u našoj srednjoj školi započela s radom u listopadu/oktobru 2014. godine. U sekciji aktivno sudjeluje 13 učenika. Budući da nismo bili detaljno upućeni u organizaciju i ustrojstvo naše države te naša prava i obaveze, kroz sekciju smo to ostvarili, a istovremeno smo razvijali i retoričke vještine. Tematske cjeline iz priručnika „Upoznaj Ustav i ono što ti pruža“ smo detaljno obrađivali i na taj način proširili svoje znanje o odredbama Ustava BiH, FBiH, RS te o međunarodnim dokumentima za zaštitu ljudskih prava.

USTAVNA TEMA KOJOM SE SEKCIJA BAVILA 2014.-15.

Tema kojom se sekcija bavila: Fenomen diskriminacije u Ustavu BiH i pojavnici oblici diskriminacije u BiH društvu

Teza: Bosna i Hercegovina jamči zaštitu svih međunarodno priznatih prava i sloboda svim osobama na svom teritoriju bez diskriminacije po bilo kom osnovu. Članom II.4 Ustava BiH svim licima u BiH osigurano je uživanje prava i sloboda po bilo kojem osnovu kao što je spol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.

Stav spram teze: Negativan, jer Ustav kao najviši pravni akt u BiH u nekoliko svojih članaka izravno diskriminira pripadnike nacionalnih manjina i nacionalno neopredijeljenih.

Glavni argument naše sekcije: Direktna diskriminacija „Ostalih“ vidljiva je iz članaka IV. Ustava BiH

1. Dom naroda

Dom naroda sastoji se iz 15 delegata od kojih su dvije trećine iz Federacije (uključujući 5 Hrvata i 5 Bošnjaka) i jedna trećina iz Republike Srpske (5 Srba).

„Ostali“ (čiji bi status trebao eksplicitno biti definiran kao „Pripadnici nacionalnih manjina i nacionalno neopredijeljeni“) nemaju svoje predstavnike u Domu naroda čija je funkcija da „štite“ vitalni nacionalni interes.

Mehanizmi po kojima se biraju delegati Doma naroda BiH Europski sud za ljudska prava u Strazburu proglasio je suprotnim članu 14. EKLJP u vezi sa članom 3 Protokola 1.

Član 14 EKLJP str. 12

Član 3 Protokola broj 1 uz EKLJP str. 31

V. Predsjedništvo

Predsjedništvo BiH sastoji se od tri člana: jednog Bošnjaka i jednog Hrvata, koji je svaki izabran sa teritorija Federacije, i jednog Srbina izravno izabranog s teritorije Republike Srpske.

Sama koncepcija Predsjedništva je diskriminatorna prema „Ostalima“ jer ne samo da nemaju pasivno biračko pravo, nego je upitno imaju li „Ostali“ legitimnog predstavnika.

Neophodno je da Bosna i Hercegovina izmijeni Ustav na način da osigura „Ostalima“ mogućnost da biraju svog člana Predsjedništva ili na način da se bira samo jedan predsjednik Bosne i Hercegovine po kriteriju koji bi bio isti za sve - da kandidati za predsjednika moraju biti državljani BiH.

Mehanizmi po kojima se bira Predsjedništvo BiH Europski sud za ljudska prava u Strazburu proglasio je suprotnim članu 1 EKLJP Protokola 12 u presudi 'Sejdić i Finci protiv BiH'.

Član 1. Protokola broj 12 uz Konvenciju str. 45

Napominjemo da je u Ustavu Bosne i Hercegovine u Članku II. Ljudska prava i temeljne slobode, točka 2. Međunarodni standardi navedeno da se u Bosni i Hercegovini izravno primjenjuju prava i

slobode garantirani Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda kao i njezinim protokolima. Ovi akti imaju prioritet nad svim drugim zakonima.

Osim Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava, dodajemo i relevantne odredbe iz međunarodnih instrumenata o ljudskim pravima.

Međunarodna konvencija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije usvojena 21.12.1965. godine, Članak I str. 1

Član V (c) str. 3

Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima usvoje Rezolucijom 2200A (XXI) Generalne Skupštine, 16.12.1966., a stupio na snagu 23.3.1976. uz suglasnost sa Članom 49.

Član 2, stav 1, str. 1

Član 25 str. 7

Član 26 str. 8

Srednja škola Prozor

OSNOVNI PODACI O ŠKOLI

Tablica br.1.

Naziv škole:	Srednja škola Prozor		
Adresa:	Kralja Tomislava bb, 88440 Prozor		
Ravnateljica:	Anđa Mlakić	Telefon:	063/522-190
Pomoćnik:	--	Telefon:	----
Tajnik:	Franjo Marić	Telefon:	063/356-018
Pedagog:	Nikola Zadro	Telefon:	063/438-143
Tel / fax:	036 / 771-214		
E-mail:	srednjaskolaprozor@gmail.com		
Web site:	www.srednjaskola-prozor.org		
Broj učenika:	386	Broj odjela:	18
Broj nastavnog osoblja:	38	Broj nenastavn og osoblja:	9

Srednja škola Prozor osnovana je u školskoj 1972/73. godine referendumom koji je proveden u Gimnaziji «Danijal Jonić» Prozor, i u Školi sa praktičnom obukom Prozor dana 29.03.1973. godine.

Skupština općine Prozor donijela je rješenje o davanju suglasnosti na udruživanje predmetnih škola u Srednjoškolski centar Prozor pod brojem 03/ II-610/8 koje je objavljeno u Službenom glasniku općine Prozor broj: 2/73.

Gimnazija «Danijal Jonić» Prozor osnovana je odlukom Skupštine općine Prozor broj: 726/1-65 od 10.6.1965. godine, a Škola sa praktičnom obukom odlukom Skupštine općine Prozor broj: 03/II-610/1-73 od 14.3.1973. godine.

1980. g. u srednjem obrazovanju i odgoju Centar je uveo ekonomsku, građevinsku, strojarsku i tekstilnu struku, da bi tijekom godina ekonomsku i građevinsku struku zamijenila poljoprivredna, koja se ugasila školske 1989/90. godine.

Od školske 1992/93. godine, ponovo je uvedena opća gimnazija s tim da se može vršiti upis u tehničke i strukovne škole /strojarska, tekstilna, ekonomsko-trgovačka.../.

22.4.1998. godine, izvršena je preregistracija škole u Višem sudu u Mostaru / Oznaka i broj rješenja: U/S-29/97/ i upisana je u registar ustanova pod tvrtkom: «SREDNJA ŠKOLA» PROZOR, ul. Kralja Tomislava bb., Prozor.

Financijsko i materijalno poslovanje vrši se preko UniCredit banke.

OSNOVNI PODACI O SEKCIJI (prof. Mile Beljo)

Sekcija je formirana početkom mjeseca listopada 2014. godine u prostorijama škole. U početku je sekcija okupljala tridesetak učenika različitih usmjerenja i odjela. Kasnije se formirala grupa od petnaest učenika od kojih je deset aktivno i petero povremeno sudjelovalo u radu sekcije. Radi se o drugim, trećim i četvrtim razredima gimnazijskih odjeljenja: Ljubica Dedić, Arnela Manov, Nikola Lovrić, Marija Brizar, Marijeta Bilić, Ivan Čuljak, Dino Hadžić, Ana Krešo, Ante Kudić, Ivan Drežnjak, Marija Čališ, Ana Marija Drinovac, Svjetlana Čališ i Matea Čuljak.

Sekcija se okupljala četiri sata mjesečno, a po potrebi i više u školskim prostorijama, a radilo se na analiziranju Ustava BiH s posebnim osvrtom na ljudska prava i njihova narušavanja.

Metodologija je bila varijabilna od istraživačke do rada na konkretnim primjerima. Pojedini primjeri su vizualizirani sa manje ili više uspjeha, a sa svrhom da se što zornije prikažu rezultati do kojih smo došli tijekom naših zajedničkih, ali i individualnih rješavanja zadataka...

Voditelj sekcije je profesor hrvatskog i latinskog jezika Mile Beljo.

USTAVNA TEMA KOJOM SE SEKCIJA BAVILA: Ljudska prava u Ustavu Bosne i Hercegovine

TEZA KOJU SMO POSTAVILI U REGIJI: Ljudska prava zagantirana Ustavom Bosne i Hercegovine u praksi se krše.

NAŠ STAV NASPRAM TEZE JE AFIRMATIVAN.

GLAVNI ARGUMENT NAŠE SEKCIJE jest dio Ustava BiH koji sam po sebi krši ljudska prava u odnosu prema nacionalnim manjinama, a odnosi se na član 4/1 a,b koji kaže:

„ Dom naroda se sastoji od 15 delegata, od kojih su dvije trećine iz Federacije (uključujući pet Hrvata i pet Bošnjaka) i jedna trećina iz Republike Srpske (pet Srba). a) Nominovane hrvatske, odnosno bošnjačke delegate iz Federacije biraju hrvatski odnosno bošnjački delegati u Domu naroda Federacije. Delegate iz Republike Srpske bira Narodna skupština Republike Srpske. b) Devet članova Doma naroda sačinjava kvorum, pod uslovom da su prisutna najmanje tri bošnjačka, tri hrvatska i tri srpska delegata.“

Nadalje član IV/2 a kaže:

„Predstavnički dom Predstavnički dom sastoji se od 42 člana, od kojih se dvije trećine biraju sa teritorije Federacije, a jedna trećina sa teritorije Republike Srpske. a) Članovi Predstavničkog doma biraju se neposredno iz svog entiteta, u skladu sa izbornim zakonom kojeg će donijeti Parlamentarna skupština. Međutim, prvi izbori će biti održani u skladu sa Aneksom 3. Opšteg okvirnog sporazuma. b) Većina svih članova izabranih u Predstavnički dom sačinjava kvorum.“

Navedeni dijelovi Ustava u suprotnosti su sa člankom 14. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda iz 195. koji kaže:

„Uživanje prava i sloboda predviđenih u ovoj Konvenciji obezbeđuje se bez diskriminacije po bilo kom osnovu, kao što su pol, rasa, boja kože, jezik, veroispovest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno poreklo, veza s nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status“

Iz spomenutih članova uvidjeli smo nedostatke Ustava (nigdje se ne spominju nacionalne manjine); i to je bio samo jedan od razloga zašto smo zauzeli afirmativan stav naspram spomenute teze.

Na kraju napominjemo da je opći stav učenika naspram Ustava Bosne i Hercegovine krajnje negativan što se jasno vidi iz svih učeničkih radova koji su rezultat njihovih razmišljanja, stavova i istraživanja vezanih za Ustav BiH.

MJEŠOVITA SREDNJA ŠKOLA SREBRENİK

OSNOVNI PODACI O ŠKOLI

JU MSŠ Srebrenik osnovana je 1977. godine, kao ustanova za srednje usmjereno obrazovanje i vaspitanje općinskog područja. Centar je dobio naziv po poginulom revolucionaru Džemalu Bijediću. Sjedište centra bilo je u ul. Maršala Tita br.19. Prva godina rada novoosnovanog centra je 1977./78.šk.godina. Te godine primljeno je u radni odnos osam nastavnika.

U svom dosadašnjem radu pored zanimanja ekonomski tehničar i birotehničar koja su neprekidno zastupljena u ovoj školi su do danas nastala i mnoga druga zanimanja kao što su ugostitelji, drvoprerađivači, kožarski tehničari, tekstilni tehničari, poljoprivredni tehničari, elektrotehničari - energetičari, električari, frizeri, gimnazijalci itd.

Danas Mješovita srednja škola spada u red većih škola na području TK-a sa 1200 učenika i sa oko 100 zaposlenika.

Prostor u školskoj zgradi je namjenski uređen za izvođenje nastave i boravak učenika. Škola ima 26 velikih prozračnih učionica, od čega 8 kabineta sa savremenijom opremom koju zahtijeva nastavni plan i program. Škola posjeduje i savremeni amfiteatar, biblioteku, sportsku salu itd.

OSNOVNI PODACI O SEKCIJI (prof. Samra Šečić)

Sekcija pod nazivom „Moj Ustav za sve“ osnovana je prvi put u školskoj 2014/2015. godini. Sekciju vodi profesorica prava Samra Šečić, a broji ukupno 17 učenika. Osnovni cilj sekcije jeste poticati učenike na kritičko promišljanje Ustava i to u kontekstu kako Ustav služi ljudima u BiH. Pod vodstvom nastavnika, učenici raspravljaju i razvijaju prijedloge amandmana uključujući i načine na koje bi Ustav BiH mogao bolje služiti potrebama građana. Učenici su posebno bili zainteresovani za mogućnost da raspravljaju o Ustavu BiH sa svojim vršnjacima u sekcijama ali i na Facebooku u grupama oformljenim unutar projekta. Posebno su ih zainteresovale teme o ljudskim pravima u Ustavu BiH, pa su se bavili razmišljanjem o promjeni i proširenju liste prava, koja su zagarrantovana naravno Ustavom BiH.

USTAVNA TEMA KOJOM SE SEKCIJA BAVILA 2014/ 2015. Učenici zajedno sa profesoricom prava su mogli dosta toga da saznaju o Ustavu BiH i na osnovu nastave iz predmeta Pravo, ali svakako da su proširili to znanje na osnovu ovakvog projekta. Izučavali smo Ustav BiH kroz sljedeće teme tokom školske godine 2014/2015., što se naravno nastavlja i dalje. U ovom analiziranju nam je mnogo pomogao udžbenik Upoznaj Ustav i ono što ti pruža. Teme predviđene godišnjim planom su sljedeće: Ustavni sistem BiH, Ljudska prava i slobode, Socijalna prava, Organizacija državne vlasti, Ravnopravnost spolova, Zaštita čovjekove okoline, Dani mira.

Učenici JU MSŠ Srebrenik predlažu amandman na Ustav BiH, odnosno uvođenje prava na rad (član II-3, katalog prava), obzirom da smatraju da se u Ustavu BiH samo deklarativno spominje navedeno pravo posredstvom međunarodnih dokumenata.

Uspostavljena zajednička tema za našu regiju: EKONOMSKA I SOCIJALNA PRAVA

Teza regije glasi: Pravo na rad je Ustavom zajamčeno svim građanima BiH

Stav spram teze: Negativan

Argumenti: U okviru sedam argumenata predloženih za razmatranje vezanih za navedenu tezu, učenici su izabrali prvi argument koji glasi:

" U preambuli Ustava BiH se samo deklarativno spominje obezbjeđenje prava na rad posredstvom međunarodnih dokumenata i osiguranje istog u okviru najvišeg nivoa međunarodno priznatih ljudskih prava i sloboda(član II-1,2). Evidentna je potreba uvođenja zakonske regulative na nivou države."

U Ustavu BiH ne postoji odredba kojom se jamči pravo na rad svim građanima BiH, ovo pitanje je u nadležnosti entitetskih ustava i statuta Brčko distrikta. Po Ustavu BiH 2. Međunarodni standardi: "Prava i slobode predviđeni u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i u njenim protokolima se direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Ovi akti imaju prioritet nad svim ostalim zakonima." (Ustav BiH strana 3).

Stoga, pravo na rad je zagarantovano Univerzalnom poveljom o ljudskim pravima(član 23.), Međunarodnim paktom o ekonomskim socijalnim i kulturnim pravima (DIO III član 6.) i Evropskom socijalnom poveljom (DIO II član 1.), međutim nema takve odredbe u Ustavu BiH.

Srednja škola Stolac

OSNOVNI PODACI O ŠKOLI

Srednja škola Stolac je jedina srednja škola u opštini Stolac a specifična je po tome što je ujedno i srednjoškolski centar i po tome što se u školi radi na dva nastavna plana i programa, nastavni plan i program na bosanskom jeziku i nastavni plan i program na hrvatskom jeziku. *Srednja škola Stolac* svojim učenicima nudi veći izbor zanimanja i smjerova, pa tako u našoj školi možete izabrati opću gimnaziju, ekonomsku školu, kuharstvo, računalni tehničar i druge. Pored formalnog i obaveznog plana i programa, učenicima u *Srednjoj školi Stolac* često se nude i različiti oblici neformalnog obrazovanja kao i aktivizma mladih, tako su učenici *Srednje škole Stolac* uključeni u različite sekcije (likovna, ekološka, debatna, novinarska, moj ustav za sve) i vannastavne aktivnosti, redovno se prate konkursi za kreativne radove i takmičenja, uključeni su i u razne radionice, studijska putovanja, programe razmjene učenika, volontiraju na nivou opštine, te su ujedno i članovi lokalnih udruženja.

Zgrada *Srednje škole Stolac* je smještena u ulici Kneza Domagoja bb. Nalazi se u strogom centru Stoca. *Srednja škola Stolac* radi u dvije smjene, prvu smjenu pohađaju učenici hrvatske nacionalnosti, a drugu smjenu učenici bošnjačke nacionalnosti. Škola broji 318 učenika u prvoj smjeni, a u drugoj 123. V.d. ravnateljica škole je Mirjana Biletić, v.d. zamjenik direktora je Mustafa Hodžić. Ukupno nastavno osoblje škole se sastoji od 66 nastavnika i 2 stručna suradnika pedagoga. Škola broji 7 učionica, 7 kabineta, 2 radionice, 1 biblioteka koja broji oko 15 000 naslova, 1 čitaonice i sportske dvorane. Pored toga posjeduje i sportsko igralište i dvorište.

Sa lokalnom zajednicom i institucijama na lokalnom nivou naša škola ostvaruje odličnu saradnju. To su osnovne škole iz opštine Stolac, kao i lokalni NVO sektor. Pored navedene saradnje sa institucijama na lokalnom nivou, *Srednja škola Stolac* se svakako može pohvaliti i saradnjom sa srednjim školama na kantonalnom nivou, pa i međunarodnom gdje bismo izdvojili stalnu saradnju i partnerske odnose sa *Srednjom školom Lillehammer* u Lillehammeru (Norveška).

Škola ima i svoj časopis „NOMINATIV“, koji izlazi 4 puta godišnje u školskoj godini, kroz koji se predstave sva dešavanja u našoj školi pa i lokalnoj zajednici.

Pored osnovnih i srednjih škola, naša škola ima i stalnu saradnju sa NDC–om Mostar sa kojom se možemo posebno pohvaliti, budući da su se upravo u našoj školi realizovali mnogobrojni projekti zahvaljujući NVO NDC Mostar i njihovim članovima.

OSNOVNI PODACI O SEKCIJI (prof. Huso Razić)

I školske 2014. – 2015. godine u *Srednjoj školi Stolac* se implementira projekt od strane NDC Sarajevo kao sekcija MOJ USTAV ZA SVE. Sekcija broji ukupno dvadeset učenika, od čega je ukupno sedamnaest aktivnih članova, koji redovno rade u sekciji i obavljaju svoje zadatke i dužnosti. Uključeni su učenici smjerova opće gimnazije i ekonomske škole, uzrasta od šesnaest do osamnaest godina. Sekcija ima svoj godišnji plan rada, kojeg se pridržavamo. Naravno, kao i u formalnom obrazovanju dopušteno je odstupanje od istog do 3%, zbog neplanskih situacija koje se mogu desiti u školi. Sekcija se održava četiri puta mjesečno unutar prostorija zgrade *Srednje škole Stolac*. Zavisno od aktivnosti u sekciji, vremenski je to nekada cijeli školski čas, dakle u trajanju od 45 minuta, a nekada se radi samo o konsultativnom radu sa učenicima.

Cilj rada sekcije je da se učenicima približe osnovni pojmovi i znanja iz Ustava Bosne i Hercegovine, da isti proučavaju i analiziraju, da zauzimaju stavove i argumentuju iste. Cilj je razvijati kod učenika kritičko mišljenje i objektivno zauzimanje stavova na osnovu činjenica. Naravno, pored kritičkog mišljenja kroz ovu sekciju, budući da se radi o vannastavnoj aktivnosti, učenici imaju potpunu slobodu kreativnog izražavanja na zadanu temu.

Učenici pokazuju posebno interesovanje za Ustav Bosne i Hercegovine, što potvrđuje aktivno istraživanje, aktivan rad i različite diskusije koje smo imali unutar sekcije na zadane teme, a koje se pri tom tiču isključivo Ustava Bosne i Hercegovine.

USTAVNA TEMA KOJOM SE SEKCIJA BAVILA 2014.- 2015. GODINE: *Ljudska prava u Ustavu Bosne i Hercegovine*.

Teza koju smo postavili: *Ljudska prava i slobode zagarantove Ustavom Bosne i Hercegovine se krše u praksi*.

Naš stav spram teze: *Afirmativan*.

Kao glavni argument kršenja ljudskih prava i sloboda u Ustavu Bosne i Hercegovine navodimo dio iz Presude: Sejdić i Finci protiv Bosne i Hercegovine od 22.12.2009. koja glasi: Iako je Ustavni sud Bosne i Hercegovine u svojim odlukama U 5/04, od 31. marta 2006., i u 13/05, od 26. maja 2006., odlučio da Evropska konvencija o ljudskim pravima nema prednost u odnosu na Ustav, u svojoj odluci AP 2678/06, od 29. septembra 2006., došao je do drugačijeg zaključka. U ovoj drugoj odluci Sud je razmatrao žalbu u vezi s nemogućnošću apelanta da se kandidira na izborima za Predsjedništvo zbog njegove etničke pripadnosti (Bošnjak iz Republike Srpske) i odbio je u meritumu. Relevantni dio mišljenja većine glasi kako slijedi (prijevod dostavio Ustavni sud): „18. Apelanti povredu svojih prava obrazlažu činjenicom da se, prema članu II/2. Ustava Bosne i Hercegovine, prava i slobode predviđene u Evropskoj konvenciji i njenim protokolima direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini i imaju prioritet nad svim ostalim zakonima, te smatraju da je kandidatura Ilijaza Pilava za člana Predsjedništva BiH odbijena isključivo na osnovu njegovog nacionalnog porijekla u čemu vide povredu člana 1. Protokola broj 12. Evropske konvencije koji garantira uživanje svih prava predviđenih zakonom bez diskriminacije, te precizira da niko ne smije biti diskriminiran od javnih tijela na bilo kojim osnovama koje uključuju i nacionalno porijeklo. Član 1. Protokola br. 12. uz Konvenciju glasi: „1. Uživanje svih prava određenih zakonom osigurat će se bez diskriminacije na bilo kojoj osnovi, kao što su: spol, rasa, boja kože, jezik, vjera, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje ili drugi status.”

Zaključak: Unatoč Stavu II/ člana 2 iz Ustava BiH koji glasi: „Prava i slobode predviđeni u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i u njenim protokolima se direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Ovi akti imaju prioritet nad svim ostalim zakonima.“ Na konkretnom primjeru vidimo kršenje prava propisanih Ustavom u presudi Sejdić i Finci protiv Bosne i Hercegovine gdje se skoro u potpunosti zanemaruje Član 2 Ustava Bosne i Hercegovine.

OSNOVNI PODACI O SEKCIJI (prof. Josip Grgić)

U srednjoj školi Stolac je u toku ove školske godine pokrenuta sekcija pod nazivom „Moj ustav za sve“ u suradnji sa NDC Sarajevo. Sekcija je prisutna u oba nastavna plana i programa.

Sekcija koja se provodi na hrvatskom planu i programu broji 20 učenika od kojih je 12 aktivno uključeno u realizaciju projekta.

Sekcija je kroz svoj rad najviše upoznata sa temom ljudskih prava u Ustavu BiH, pošto je to ujedno i bila tema kojom se naša regija bavila kroz dosadašnji rad. Mišljenja učenika su kako ustav BiH ne štiti prava na najbolji mogući način i kako je prisutno dosta diskriminacije, koja je vidljiva u svim oblastima života. Naš argument na postavljenu tezu je pozitivan.

USTAVNA TEMA KOJOM SE SEKCIJA BAVILA 2014-2015: Ljudska prava u ustavu BiH

Teza koju smo postavili u regiji: Ljudska prava i slobode zagwarantovana Ustavom BiH se krše u praksi

Naš stav spram teze: Pozitivan

Glavni argument naše sekcije: Ustav BiH ne garantira jednaka prava za muškarce i žene zaposlene u politici, ne garantira jednaka prava za muškarce i žene zaposlene u vojsci. Dokumenti na koji se učenici pozivaju su sljedeći: Europska socijalna povelja o ljudskim pravima koja navodi u Dijelu I točka 20. sljedeće „Svi radnici imaju pravo na jednake mogućnosti i jednak tretman u pogledu zapošljavanja bez diskriminacije na osnovu spola“, Član 20 Europske socijalne povelje također navodi sljedeće: „Pravo na jednake mogućnosti i jednak tretman u u pitanjima zapošljavanja i posla bez diskriminaciju u odnosu na spol“.

U Ustavu BiH nije izričito naveden dio koji štiti ljudska prava na jednak način prema spolu, tako učenici srednje škole Stolac smatraju kako je velika diskriminacija u Ustavu BiH koja se odnosi na zapošljavanje mladih žena u politici i u vojsci.

Smatramo kako bi izmjena Ustava mogla pridonijeti boljoj ravnopravnosti tijekom zapošljavanja žena. Pored toga Ustav bi trebao štiti žene koje tijekom porodičnog bolovanja ostanu bez posla.

U ustav bi trebalo unijeti jednu od stavki koja će se posebno odnositi na ovaj dio prava. Kao što je navedeno u Europskoj socijalnoj povelji „Zaposlene žene, u slučaju materinstva, imaju pravo na socijalnu zaštitu“.

Mješovita srednja elektrotehnička škola Tuzla

OSNOVNI PODACI O ŠKOLI

Naziv škole **Javna ustanova mješovita srednja elektrotehnička škola Tuzla**
Mjesto **Tuzla**
Datum: **30.01.2015.**
Podaci o školi / lična karta škole
Puni naziv škole: **Javna ustanova Mješovita srednja elektrotehnička škola Tuzla**
Adresa: **Muhameda Hevaija Uskufija broj 2**
Mjesto: **Tuzla**
Direktor: **Hasan Halilčević, dipl.ing.el.teh.** hasan.halilcevic@gmail.com
Telefon direktora: **035/281-167 i 061/800-789**
Pomoćnik direktora: **Elmir Mujkanović, dipl.ing.el.teh.**
Pedagog: **Mirela Zahirović, dipl. pedagog**
Sekretar: **Arnela Gostevčić, dipl.pravnik**
Telefon sekretara: **035/281-167**
Fax: **035/281-167**
Elektronska pošta: **ets.tz@bih.net.ba**
Web stranica: **www.etstuzla.edu.ba**
Broj zaposlenih: **73**
Nastavno osoblje: **61**
Broj učenika: **706** Muških:**680** Ženskih:**26**

JU Mješovita srednja Elektrotehnička škola Tuzla je vaspitno-obrazovna ustanova osnovana 1970.godine Odlukom Skupštine opština Tuzla pod nazivom Elektrotehnički školski centar Tuzla i počela je sa radom 01.09.1970.godine.

Javna Ustanova Mješovita srednja Elektrotehnička škola je obrazovno-vaspitna ustanova koja u svom sastavu ima Tehničku i Stručnu školu

Škola je verifikovana za obrazovanje učenika za sljedeća stručna zvanja i zanimanja uz primjenu modularnih NPiP:

TEHNIČKA ŠKOLA - stručna zvanja:

- Tehničar računarstva
- Tehničar elektronike
- Tehničar elektroenergetike
- Tehničar mehatronike

STRUČNA ŠKOLA - zanimanja:

- Elektroničar telekomunikacija
- Autoelektričar
- Električar

OSNOVNI PODACI O SEKCIJI (prof. Admira Uzunić)

Sekcija „Moj Ustav za sve“ formirana je 04. Februara 2014. Godine, trenutno broji 15 članova. Učenici su analizirali Ustav Bosne i Hercegovine sa akcentom na član II Ljudska prava i osnovne slobode, zatim su u okviru istraživačkog rada pisali eseje na tezu: *„Ljudska prava i slobode zagarantovane Ustavom Bosne i Hercegovine se krše u praksi“*. Učenici su upoznati sa priručnikom za Srednje škole *„Upoznaj Ustav i ono što ti pruža“*.

1. Omar Mušović
2. Dino Žunić
3. Amir Hasanbašić
4. Himzo Bošnjaković
5. Amila Jahić
6. Lejla Ključanin
7. Benjamin Huseinefendić
8. Selma Salkanović
9. Faruk Čidić
10. Nermin Salihbegović
11. Adnan Fejzić
12. Saša Bjelandžija
13. Amir Hasanbašić
14. Adnan Aljić
15. Siniša Josipović

USTAVNA TEMA KOJOM SE SEKCIJA BAVILA 2014.- 2015. GODINE: Ljudska prava u Ustavu Bosne i Hercegovine

Teza koju smo postavili u regiji: *„Ljudska prava i slobode zagarantovane Ustavom Bosne i Hercegovine se krše u praksi“*.

Naš stav pram teze: Afirmativan

Glavni argument naše sekcije:

- 1. Argument : “Diskriminacijom pripadnika Nacionalnih manjina krše se osnovna ljudska prava”**

Ustavom Bosne i Hercegovine, članom II tačka 4. Nediskriminacija

“Uživanje prava i sloboda, predviđenih u ovom članu ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu 1 ovog Ustava, osigurano je svim licima u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojem osnovu kao što je pol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezano sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status” .

Aneks I Ustava Bosne i Hercegovine – Dodatni sporazumi o ljudskim pravima koja će se primjenjivati u Bosni i Hercegovini tačka 14. Europska povelja za regionalne jezike i jezike manjina (1992) i tačka 15, Okvirna Konvencija za zaštitu nacionalnih manjina (1994).

Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine usvojila je Zakon o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina 2003. godine. Zakon navodi da će BiH štiti položaj, ravnopravnost i prava.

Član 3.

„Nacionalna manjina, u skladu sa ovim zakonom, je dio stanovništva-državljana BiH koji ne pripadaju ni jednom od tri konstitutivna naroda, a sačinjavaju je ljudi istog ili sličnog etničkog porijekla, iste ili slične tradicije, običaja, vjerovanja, jezika, kulture i duhovnosti i bliske ili srodne povijesi i drugih obilježja. BiH štiti položaj i ravnopravnost pripadnika nacionalnih manjina: Albanaca, Crnogoraca, Čeha, Italijana, Jevreja, Mađara, Makedonaca, Nijemaca, Poljaka, Roma, Rumuna, Rusa, Rusina, Slovaka, Slovenaca, Turaka, Ukrajinaca i drugih koji ispunjavaju uvjete iz stava 1. ovog člana“.

Zakon predstavlja ključni dokument za bosanskohercegovačke nacionalne manjine, jer im daje pravo na zaštitu njihovih: kulturnih, religijskih, obrazovnih, društvenih, ekonomskih i političkih sloboda, potreba i identiteta.

Bez obzira na pravnu regulativu svjedoci smo diskriminacije i kršenja osnovnih ljudskih prava i sloboda po nacionalnoj osnovi kod postupaka zaposlenja i konkursnih procedura, imenovanja na rukovodeća mjesta, prava iz oblasti stanovanja te obavljanja privrednih aktivnosti i javnih usluga.

Gimnazija Meša Selimović, Tuzla

OSNOVNI PODACI O ŠKOLI

Velika gimnazija u Tuzli, osnovana je septembra 1899. godine odlukom Gradskog vijeća Tuzla. Svečano otvaranje bilo je 12.9.1899.g. Školovanje je trajalo osam godina, a bilo je svega devet profesora. Škola je osnovana kao četvrta Gimnazija u Bosni i Hercegovini, poslije sarajevske, mostarske i banjalučke, odlukom carske vlade Austro-ugarske.

Tuzlanska gimnazija nije samo školska institucija nego svojevrsan kulturni centar sjeveroistočne Bosne. U redovima njenih profesora i učenika uvijek su bili likovi pjesnika, pisaca, likovnih umjetnika i naučnika. Tuzlanska gimnazija uvijek je išla u korak sa opštim napretkom i imala učenike koji su svojim radom i djelima u različitim oblastima stvaralaštva postigli velike rezultate čak i svjetskog nivoa.

Gimnazija je, u skladu sa tradicijom Bosne i Hercegovine i grada Tuzle, s obzirom na različita "vremena i običaje" kroz koja je prolazila uvijek uspijevala odgajati djecu u duhu dobrote i očuvanja osnovnih ljudskih vrlina. Škola nastupa na mnogim takmičenjima opštinskog, kantonalnog i federalnog nivoa te postiže izuzetne rezultate.

Ove školske godine školu pohađa 767 učenika, raspoređenih u opšti, matematički, jezički i sportski smjer.

Osnovni podaci o sekciji (prof. Ivana Ivanek)

U radu sekcije Moj Ustav za sve u Gimnaziji „Meša Selimović“ aktivno je učestvovalo 17 učenika iz drugih, trećih i četvrtih razreda. Koristili smo dijelove sadržaja iz priručnika Moj Ustav, zatim Upoznaj Ustav i ono što ti pruža, kao i udžbenik Demokratije i ljudskih prava. Učenici su pokazali kreativnost u radu, te u sklopu sekcije posjećivali radionice i diskutovali sa drugim učenicima na temu „Moja prava“ i „Mladi lideri“.

Na radionici, koju je vodila učenica iz naše sekcije, učestvovali su i učenici iz drugih srednjih škola. Razmjenjivali su iskustva i učili više o svojim pravima. Tom prilikom pokazali su izuzetno veliku zainteresovanost za temu. Također, pokazali su vještine u iznošenju vlastitih stavova i kritičkog mišljenja. Zaključili su kako činjenica da u većini škola predmetni profesori ne daju objašnjenje za ocjenu koju unesu u imenik predstavlja najveće kršenje njihovih prava. Smatraju da malo učenika zna da je njihovo pravo da budu upoznati sa usmenim obrazloženjem o njihovoj ocjeni.

U proteklom periodu obrađivali smo slijedeće teme:

- razvoj ustavne demokratije,
- funkcionisanje vlasti u BiH: grane vlasti, nivoi vlasti, nadležnosti institucija BiH,
- građanska, politička, ekonomska i socijalna prava
- diskriminacija u obrazovanju
- diskriminacija u bosanskohercegovačkom društvu
- diskriminacija nad učenicima romske populacije.

Tema:

Fenomen diskriminacije u Ustavu BiH i javni oblici diskriminacije u bosanskohercegovačkom društvu.

Teza: Bosna i Hercegovina jamči zaštitu svih međunarodno priznatih prava i sloboda svim osobama na svom teritoriju bez diskriminacije po bilo kom osnovu. Članom II.4 Ustava BiH svim licima u BiH osigurano je uživanje prava i sloboda po bilo kojem osnovu kao što je pol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.

Članom II. 13 Ustava BiH svim licima u BiH osigurano je pravo na obrazovanje.

Naš stav spram teze:

Diskriminacija u obrazovanju je izražena prvenstveno prema djeci romske populacije. Ova teza povlači za sobom još jedan vid diskriminacije iz Člana II. 4 Ustava BiH u kojem se navodi da je svim licima u BiH osigurano uživanje prava i sloboda po bilo kojem osnovu kao što je pol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.

Argumenti:

1. Jedan od najtežih oblika je svakako institucionalna diskriminacija kojoj su izložena romska djeca u sistemu obrazovanja. Sistem koji diskriminiše najčešće ne priznaje da diskriminiše, što je još veći problem. Gorući problem je veliki broj stereotipa prema djeci romske populacije.
2. Veliki broj škola ne želi romsku djecu u svojim odjeljenjima, ili ako ih već prime ne nastoje ih zadržati u istim.
3. Oko 15% romskih učenika koji su upisani u standardne škole u okviru obaveznog obrazovanja i

pohađaju nastavu u mješovitim razredima izloženi su nižem kvalitetu nastave (nedolazak romske djece se ignoriše, nastavni program za romsku djecu se skraćuje, očekivanja od romske djece su niža, nisu uključena u neke vannastavne aktivnosti, itd.).

4. Više od 60% romske djece napušta osnovnu školu (koja je obavezna), dok država to ignoriše i ne pokušava uraditi ništa da bi spriječila ovaj problem.
5. Većina učenika romske populacije zbog siromaštva ne posjeduje obavezne udžbenike za normalno praćenje nastave, što im dodatno otežava učenje.
6. Na kraju, veliki broj učenika romske populacije trpi nepoštovanje, te diskriminaciju po rasnoj osnovi. Zbog ovog problema većina učenika i nema želju za obrazovanjem, jer trpe mnogo vidova diskriminacije.

Osnovni podaci o sekciji (prof. Smiljana Vovna)

Sekcija u okviru Škole je formirana krajem januara 2015. god. Članovi su učenici III-ih i IV razreda opće i sportske gimnazije. Vrijeme okupljanja sekcije je ponedjeljak u vremenu od 12:40 do 13:30. Zainteresovanost za ovu temu pokazuje zrelost gimnazijalaca, koji žele na aktivan način da se uključe u rješavanje svih društveno-političkih problema u našoj zemlji. Na taj način žele pokazati da su kreatori svoje budućnosti.

1. Mahmutović Melika
2. Savić Maja
3. Mujčević Ksenija
4. Mujkanović Amina
5. Andrejaš Matea
6. Drljević Naida
7. Starčević Muhamed

8. Muratović Mirza
9. Zukić Irma
10. Mahmuzić Omar
11. Smajlović Tarik
12. Butković Arnela
13. Husejnović Meho
14. Hodžić Lejla
15. Čaušević Džana

Ustavna tema naše sekcije unutar naše regije je: Ekonomska i socijalna prava u Ustavu BiH.

Teza koju smo postavili u regiji: Pravo na rad je Ustavom zagarantovano svim građanima BiH.

Stav spram teze: Negativan: U Ustavu BiH nije eksplicitno navedena odredba – pravo na rad.

Argument 5, kojim se bavila naša sekcija:

Pravo na rad je zagarantovano Univerzalnom poveljom o ljudskim pravima (član 2). Međunarodnim paktom o ekonomskim socijalnim i kulturnim pravima (član 6) i Evropskom socijalnom poveljom (član 1, II dio), koji se primjenjuju, međutim ne postoji odredba u Ustavu BiH koja garantuje pravo na rad svim građanima BiH. Ovo pitanje je u nadležnosti entitetskih ustava i Statuta Brčko distrikta.

Pravo na rad nema smisla ako radnici ne dobijaju platu za svoj rad. U BiH je činjenica da u većini firmi koje su privatizovane ili koje su na putu da budu privatizovane radnici ne da nisu plaćeni za svoj rad nego im nisu uplaćeni ni doprinosi za PIO-MIO tako da ne mogu da ostvare ni svoje pravo na penziju.

Argument 6;

Povrede radnih prava se događaju i implementacijom lokal-politike. Svjedoci smo da u mnogim općinama TK se zapošljavaju ljudi isključivo sa općina na kojima žive i konkurišu na pozicije raspisane ili neraspisane konkurse na tim općinama. Klasičan primjer ovakvog lokal nepotizma je općina Banovići, gdje niko ne može biti zaposlen koji nema prebivalište na toj općini. Na taj način kreira se pogrešna politika zapošljavanja i ugroženo je jedno od prava na izbor mjesta stanovanja.

KŠC "Sv. Franjo" Tuzla, Opća gimnazija

OSNOVNI PODACI O ŠKOLI

Opća gimnazija pri Katoličkom školskom centru „Sv. Franjo“ u Tuzli započela je s radom u školskoj godini 1995./1996. i baštinik je duge tradicije kvalitetnih škola koje su vodile časne sestre Kćeri Božje ljubavi tijekom XIX. i XX. stoljeća.

Prvih šest godina gimnazija je radila u iznajmljenim školama, a od 2001. godine u novoizgrađenom KŠC-u. Iako su počeci bili skromni, bez vlastitog prostora, u samo par godina broj učenika rapidno je rastao, a rezultati koje su postizali učenici i profesori na natjecanjima mnoge su iznenadili.

Gimnazija je postala prepoznatljiva po svome radu i uživa velik ugled ne samo u gradu Tuzli nego i čitavoj regiji. Učenici i profesori ove gimnazije godinama donose brojna priznanja i nagrade s natjecanja bilo da su organizirana na kantonalnoj, federalnoj ili državnoj razini.

Generacije svršenih maturanata nastavile su školovanje na sveučilištima u Tuzli, Sarajevu, Osijeku, Zagrebu, Dubrovniku, Austriji, Njemačkoj i SAD-u. Brojni bivši učenici su danas profesori ove gimnazije, velik broj je magistrirao ili doktorirao te su uspješni u svojoj struci i danas su ponos ove škole i pozitivan primjer drugim učenicima da se danas i u ovim našim okolnostima može uspješno učiti i studirati.

Općinsko vijeće Tuzla dodijelilo je KŠC „Sv. Franjo“ **Tuzlansku plaketu** 2006. godine. Škola je proglašena **E-školom** 2007. godine, a **Internacionalna liga humanista** je Sustavu katoličkih „Škola za Europu“ dodijelila najveće priznanje **Zlatna povelja mira i humanizma** 2009. godine.

Škola je otvorena učenicima svih nacija i vjera, koji žele kvalitetno gimnazijsko školovanje europskog tipa s kvalitetnim profesorskim kadrom u suvremeno opremljenoj ustanovi.

Osnovni podaci o sekciji (prof. Ivica Kovačević)

Sekcija „Moj ustav za sve“ Opće gimnazije Katoličkog školskog centra u Tuzli je započela s radom u veljači 2015. godine, a u njezinu je radu sudjelovalo šesnaest (16) učenika trećih razreda Opće gimnazije (**Gabrijela Andrić, Monika Čolić, Amila Dervišbegović, Anamarija Divković, Asja Grabić, Nardi Ibralić, Marija Jokić, Ana Marija Krešić, Milan Mijatović, Filip Peranović, Kristina Petrović, Dominik Piljić, Luka Spasojević, Nemanja Stamenić, Mateja Tokić i Nera Tuka**). U protekla četiri mjeseca, koliko je trajao rad sekcije, učenici su se mogli upoznati s

pojmovima o kojima svakodnevno slušaju, a kao i većina mladih u Bosni i Hercegovini, najčešće imaju samo površno ili skromno znanje.

Zbog aktualnosti teme članovi sekcije su iskazali veliki interes za rad. Kroz obradu različitih tema, istraživanje, razgovor i čitanje učenici su bili u prigodi usvojiti mnoge nove i važne spoznaje o Bosni i Hercegovini i o bosanskohercegovačkom društvu u cjelini te argumentirano iznositi osobne stavove.

Rad Sekcije „Moj ustav za sve“ u školskoj godini 2014./2015. bio je podijeljen u nekoliko regija. Učenici Opće gimnazije Katoličkog školskog centra „Sv. Franjo“ iz Tuzle su sudjelovali u radu Regije D zajedno sa još nekim školama iz Tuzle, Stoca i Prozora.

Ustavna tema kojom su se bavili učenici i profesori unutar Regije D bila je **Ljudska prava u Ustavu Bosne i Hercegovine**. Unutar Regije je postavljena i teza: **Ljudska prava i slobode zagarantirane Ustavom Bosne i Hercegovine se krše u praksi**.

Nakon detaljnog upoznavanja s pojmom ustavnosti i općenito Ustavom BiH, a analizirajući društveno-političku situaciju u Bosni i Hercegovini, učenici Opće gimnazije Katoličkog školskog centra „Sv. Franjo“ iz Tuzle zauzeli su **afirmativan** stav prema ovoj tezi te su kroz istraživanje, razgovore i radionice navodili brojne primjere kršenja ljudskih prava u praksi na prostoru Bosne i Hercegovine.

Posebnu pozornost učenici Opće gimnazije pri KŠC „Sv. Franjo“ u Tuzli su posvetili pravu na obrazovanje, a posebice obrazovanju na maternjem jeziku u Bosni i Hercegovini. Kao glavni argument kojim su željeli potkrijepiti afirmativan stav prema tezi Regije D, učenici su naveli: **pravo na obrazovanje na maternjem jeziku se krši u Bosni i Hercegovini**.

Naime, u **Ustavu BiH** stoji da sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode, a što između ostalog uključuje i pravo na obrazovanje (članak II, stavak 3). Jednako tako pravo na obrazovanje djece u skladu sa vlastitim vjerskim i filozofskim uvjerenjima roditelja garantirano je **Protokolom uz Konvenciju o ljudskim pravima i slobodama** (članak II). Budući se Bosna i Hercegovina kroz Ustav obvezala poštivati spomenutu konvenciju (članak II, stavak 2), onda je dužna i osigurati pravo na obrazovanje na maternjem jeziku svim njezinim građanima.

Nažalost, u Bosni i Hercegovini se ovo pravo ne poštuje. Primjere kojima su potkrijepili ovaj argument učenici su našli u skoro svim krajevima BiH, a kao najočigledniji i u medijima najprisutniji jest primjer djece i roditelja iz Konjević Polja.

Srednja medicinska škola Tuzla

OSNOVNI PODACI O ŠKOLI

Medicinska škola Tuzla je osnovana u novembru 1954. godine. Sa dva mjeseca kašnjenja, školska 1954/55. je označila kontinuirano postojanje ove odgojno-obrazovne ustanove. Tada su upisana 54 učenika u dva odjelejnja i dva zanimanja: medicinski tehničar i dječija negovateljica. Škola tada nije imala svoj prostor. Godine 1971. izgrađena je namjenski građena školska zgrada. Školske 1978/79. škola broji 1463 učenika raspoređenih u pet odsjeka. Interes za upis u našu školu ne jenjava od trenutka kad je osnovana pa do danas.

Danas, JU Srednja medicinska škola je četverogodišnja srednja škola koja priprema i osposobljava učenike za neposredan rad u zdravstvenim institucijama, kao i za nastavak obrazovanja na višim i visokoškolskim institucijama. Zbog atraktivnih zanimanja veliki je interes za ovu školu zbog mogućnosti zapošljavanja, ali i studiranja na Medicinskom fakultetu u Tuzli. Trenutno imamo 1935 učenika raspoređenih u 63 odjeljenja po različitim smjerovima prema vlastitom izboru:

- Medicinska sestra tehničar
- Fizioterapeutski tehničar
- Pedijatrijska sestra tehničar
- Akusersko-ginekološka sestra tehničar
- Farmaceutski tehničar
- Psihogerijatrijska sestra-tehničar

Nastava se pored školske zgrade odvija u školskim prostorijama dvije osnovne škole: JU Osnovna škola „Mejdan“ i JU Osnovna škola „Novi Grad“. Takođe praktična nastava se odvija u: JZU Univerzitetski klinički centar Tuzla, JZU Dom zdravlja sa poliklinikom „Dr. Mustafa Šehović“ Tuzla, JU Dom penzionera Tuzla, JU „Naše dijete“ Tuzla. Učenici razvijaju svoje interese i kroz rad brojnih sekcija i vannastavnih aktivnosti gdje se posebno mora istaknuti njihova humanost i dobrovoljni rad i saradnja sa humanitarnim organizacijama.

Za 60 godina postojanja Medicinska škola Tuzla je osposobila kadar za potrebe zdravstva, ali istovremeno je bila mjesto za pripremanje budućih studenata medicine. Uspješno je obrazovala: bolničare, babice, medicinske, farmaceutske, psihogerijatrijske i laboratorijske tehničare, zatim fizioterapeutske, zubarske, sanitarno-ekološke i optičarske tehničare te frizere. Iskustva su pokazala da se učenici naše škole po stečeno znanju uspješno nose sa učenicima širom Evrope i šire. To nam je razlog da i dalje škola treba da se oslanja na učeničke interese, tradiciju našeg školstva, preporuke Svjetske zdravstvene organizacije i potrebe društva.

Osnovni podaci o sekciji (prof. Duška Perić Tarade)

Sekcija „Moj Ustav za sve“ u JU Srednja medicinska škola Tuzla je počela sa radom u januaru 2015. godine. Naša sekcija je radila unutar regije D, koju su činile škole iz Stoca, Prozora, Tuzle i Lukavca. U početku sekcija je brojala 15 a sada je aktivno 13 učenika. Rad sekcije se sprovodi kroz saradnju sa Nansen Dialouge Centre Sarajevo. U radu smo koristili odgovarajući priručnik, koji sadrži odgovarajuće tekstove i materijale za uspješnu obradu tema.

Osnovni cilj sekcije je da se učenici detaljno upoznaju sa Ustavom BiH, da shvate da je Ustav osnovni i najvažniji pravni akt svake države te da uoče koja prava su im garantovana Ustavom. Takođe cilj je da učenici uoče i nedostatke i predlažu poboljšanja. Cilj je da se usmjere u pravcu da istražuju, da kritički razmišljaju i da kompariraju prava koja su im Ustavom zagantovana sa pravima različitih konvencija kao i sa Ustavima drugih država.

Učenici pokazuju posebno interesovanje za Ustav Bosne i Hercegovine, što potvrđuje aktivno istraživanje, aktivan rad i različite diskusije koje smo imali unutar sekcije na zadane teme, a koje se pri tom tiču prava zagantovanih Ustavom Bosne i Hercegovine.

USTAVNA TEMA KOJOM SE SEKCIJA BAVILA 2014-15

Ustavna tema naše sekcije unutar regije: Ljudska prava u Ustavu Bosne i Hercegovine

Teza koju smo postavili u regiji : Ljudska prava i slobode zagantovane Ustavom Bosne i Hercegovine se krše u praksi

Naš stav spram teze: Afirmativan

Glavni argument naše sekcije: Pravo na obrazovanje Roma garantovano Ustavom se krši u praksi

Iako je Ustavom Bosne i Hercegovine osigurano, pravo na zaštitu porodice i djece i pravo na obrazovanje i socijalnu zaštitu mi smatramo da se ono krši. U članu II.3.I Ustava Bosne i Hercegovine navodi se: „Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje i pravo na odgoj i obrazovanje.“ .“Bosna i Hercegovine je u okviru Ustava Bosne i Hercegovine (Aneks 1.tačka 12.) uključila Konvenciju o pravima djeteta u svoj pravni sistem i time preuzela obavezu da će provoditi sve potrebne djelatnosti u cilju

primjene ove Konvencije. U članu 28.st.1. ove Konvencije navedeno je da : „Države ugovornice priznaju prava djeteta na obrazovanje. Takođe Opća deklaracija o ljudskim pravim u čl. 26., određuje obrazovanje kao jedno od opštih, nedjeljivih i neotuđivih ljudskih prava te kao bitno sredstvo uživanja ostalih prava i sloboda. Stavak 1: "Svako ima pravo na obrazovanje. Obrazovanje mora biti besplatno, barem na osnovnom i opšteobrazovnom nivou. Osnovno obrazovanje mora biti obavezno, tehničko i strukovno obrazovanje mora biti dostupno svima, više i visoko obrazovanje mora biti dostupno svima prema sposobnostima." UNESCO-va 'Konvencija protiv diskriminacije u obrazovanju ' (1960.) traži od država da osiguraju iste standarde i uvjete za sve javne obrazovne ustanove istog stupnja te da: - ukinu svaku zakonsku odredbu i upravni napatuk te zaustave svaki upravni postupak koji uključuje diskriminaciju, -osiguraju da pri upisima u obrazovne ustanove nema diskriminacije...

Ali ipak, evidentno prema podacima iz Republičkog pedagoškog zavoda Republike Srpske je to da je u školskoj godini 2006/2007 osnovne škole u tom entitetu pohađao 501 romski učenik, pri čemu je 425 učenika pohađalo nastavu redovno. U Federaciji Bosne i Hercegovine, Ministarstvo obrazovanja i nauke daje podatke da su u 2007/2008 školskoj godini 2.283 romska učenika upisana u osnovne škole. Najveći broj romskih učenika bio je upisan u Tuzlanskom kantonu (870), zatim Zeničko-dobojskom kantonu (450) i Sarajevskom kantonu (320 učenika). Nisu dostupni nikakvi zvanični podaci o upisu Roma u srednje i visoko obrazovanje ili o stopama upisa Roma na bilo kojem nivou obrazovanja. *Taj nedostatak podataka, sa svoje strane, dovodi do smanjenja potencijalnih djelatvornih aktivnosti za podršku obrazovanju Roma, ali isto tako pokazuje nezainteresovanost države da uopšte istraži i definiše probleme vezane za obrazovanje Roma iako im je to pravo Ustavom zagarantovano.* Međutim, prema izvještaju Evropske komisije za borbu protiv rasizma i netolerancije iz 2005. godine, manje od petnaest procenata romske djece u Bosni i Hercegovini je bilo uključeno u proces školovanja. Noviji podaci iz UNDP-a ukazuju na to da je stopa upisa u srednje obrazovanje među mladim Romima u Bosni i Hercegovini dvadeset procenata u poređenju sa stopom od 76 procenata za svo stanovništvo dobi od 16 do 19 godina iz cijele populacije što je takođe poražavajući podatak. Anketa među Romima koju je provela NVO Budimo aktivni otkrila je da bi 80 procenata romske djece školske dobi koja ne pohađaju školu željelo da pohađa.

Plan akcije o obrazovnim potrebama Roma i pripadnika ostalih nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini iz 2004. godine i dalje je najvećim dijelom neimplementiran zbog nedostatka finansiranja i jasne raspodjele odgovornosti.

Podaci iz UNDP-a ukazuju da su stope siromaštva među romskim domaćinstvima u Bosni i Hercegovini 13,5 puta više nego među neromskim domaćinstvima u istim susjedstvima.

Istraživanje među romskim domaćinstvima sprovedeno u šesnaest opština 2006. i 2007. godine dalo je nalaze koji pokazuju da je samo četiri procenta odraslih Roma zaposleno, a da je manje od polovine registrovano u Zavodu za zapošljavanje, te da otprilike jedno lice od deset prima socijalnu pomoć. Uobičajeni izvori dohotka za romske porodice u Bosni i Hercegovini uključuju prihode od sakupljanja sekundarnih sirovina i prodaje tekstila i prehrambenih proizvoda na otvorenim tržnicama. Siromašna ekonomska situacija mnogih romskih porodica i relativna učestalost rada djece među Romima imaju negativan uticaj na dostupnost obrazovanja za djecu, što sa svoje strane rezultuje isključenjem sa tržišta rada, a time i prenošenjem siromaštva sa jedne generacije na sljedeću.

Državno obrazovanje u Bosni i Hercegovini je dostupno na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (koji su međusobno razumljivi), dok je nastava u privatnim ustanovama dostupna i na drugim jezicima. Prema tome, iako je romski jezik maternji jezik za gotovo 86 procenata Roma u zemlji, svi Romi koji pohađaju ustanove državnog obrazovanja u Bosni i Hercegovini uče na jeziku jednog od konstitutivnih naroda. U visokom obrazovanju ne postoje nastavni programi posebno namijenjeni za učenje kulture, jezika, umjetnosti i tradicije Roma. Još jedna otežavajuća činjenica je što postoji mali broj obrazovanog romskog nastavnog osoblja.

Zaključak: Na ovaj način, kroz razne primjere, mi zapravo možemo vidjeti da se u Bosni i Hercegovini konstantno krši pravo na obrazovanje. U ustavu Bosne i Hercegovine jasno piše da se svim osobama na teritoriji Bosne i Hercegovine mora osigurati pravo na obrazovanje. A šta rade naše vlasti, i zašto niko ne poduzima ništa u vezi sa dugogodišnjom praksom kršenja ljudskih prava koja su nam propisana Ustavom. A obrazovanje za sobom vuče i pravo na rad, pomoću obrazovanja čovjek doprinosi i vlastitoj, ljudskoj sigurnosti. Uskraćivanje prava na obrazovanje šteti ciljevima demokratije i društvenog napretka, a onda i vitalnom međunarodnom miru i ljudskoj sigurnosti.

Zavod za odgoj i obrazovanje osoba sa smetnjama u psihičkom i tjelesnom razvoju, Tuzla

OSNOVNI PODACI O ŠKOLI

Zavod je pravni nasljednik Specijalne osnovne škole "Kosta Popov". Specijalna osnovna škola je osnovana 30. jula 1969. godine rješenjem Skupštine opštine Tuzla. Nakon odluke Skupštine opštine o osnivanju Specijalne osnovne škole pristupilo se adaptaciji dotadašnje Osnovne škole "Aleksa Šantić". Nakon adaptacije u januaru 1970. godine objekat je opremljen namještajem i osnovnom opremom.

Sva specijalna odjeljenja sa područja grada povučena su iz redovnih škola u novoopremljene prostorije škole 1. februara 1970. godine, kada je i počela sa radom. Iako je školu osnovala Skupština opštine Tuzla, škola je od početka imala regionalni karakter. Već ubrzo škola je postala pretijesna. Izgradnja novog školskog objekta je započela 1980. godine, a objekat je završen i svečano otvoren 2. oktobra 1982. godine.

Period od 1980. godine do 1990. godine značajan je po donošenju novog Nastavnog plana i programa. U ovom periodu su na školovanje dolazila djeca sa sve nižim količnikom inteligencije, tako da je Nastavni plan i program postajao preobiman za mnoge. Ni udžbenika nije bilo dovoljno.

Broj učenika u ovom periodu je oscilovao, ali se, uglavnom, penjao uzlaznom putanjom. Tako je školske 1980/81 godine škola imala 206 učenika, a školske 1989/1990 godine 269 učenika.

Od školske 1999/2000 godine škola je prerasla u Zavod za odgoj i obrazovanje osoba sa smetnjama u psihičkom i tjelesnom razvoju. U Zavodu se, već duži niz godina, radi sa umjereno i teže mentalno retardiranom djecom po Programu za rad sa djecom umjerene i teže mentalne retardacije, kao i sa autističnom djecom.

U Zavodu je uspješno organizovan i produženi, stručni, defektološki tretman. Danas Zavod ima 131 učenika, a sa njima rade nastavnici različitih zanimanja, najviše defektologa.

OSNOVNI PODACI O SEKCIJI (prof. Saša Delić)

Sekcija je počela sa radom početkom drugog polugodišta školske 2014/2015 godine. Broji 11 članova.

Spisak učenika:

Kahrmanović Almira Ia

Kahrmanović Admira Ia

Kopić Mario Ia

Topić Zvonimir Ia

Ibrahimović Nermin Ia

Suljkanović Alma Ib

Iskrić Dževad IIa

Musić Osman IIa

Ramić Almir IIb

Gluhic Amar IIIb

Butković Smajl Ia

Vrijeme održavanja sekcije: **ponedjeljak od 18,15 h**

Mjesto održavanja sekcije: prostor produženog stručnog defektološkog tretmana za UMR, TeMR i TMR.

Voditelj sekcije: Mr sc. Saša Delić, dipl. defektolog-oligofrenolog

USTAVNA TEMA KOJOM SE BAVILA SEKCIJA: Nediskriminacija

Učenici su kroz radioničarski način rada, uz suport nastavnika, dolazili do saznanja da je uživanje prava i sloboda osigurano svim licima u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojem osnovu kao što je spol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status. Takođe, zajednički smo konstatovali da je Ustav najviši zakon jedne države.

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode, što uključuje:

a) Pravo na život

b) Pravo lica da ne bude podvrgnuto mučenju niti nečovječnom ili ponižavajućem tretmanu ili kazni

c) Pravo lica da ne bude držano u ropstvu ili potčinjenosti, ili na prisilnom ili obaveznom radu

d) Pravo na ličnu slobodu i sigurnost

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom

f) Pravo na privatni i porodični život, dom i prepisku

g) Slobodu misli, savjesti i vjere

h) Slobodu izražavanja. i) Slobodu mirnog okupljanja i slobodu udruživanja s drugima

j) Pravo na brak i zasnivanje porodice

k) Pravo na imovinu

l) Pravo na obrazovanje

m) Pravo na slobodu kretanja i prebivališta.

Ustavna tema naše sekcije unutar regije: Ekonomska i socijalna prava u Ustavu BiH

Teza koju smo postavili u regiji: "Pravo na rad je Ustavom zajamčeno svim građanima BiH"

Naš stav pram teze: Negativan, u Ustavu BiH nije eksplicitno navedena odredba- pravo na rad

Glavni argument naše sekcije: Lica sa invaliditetom zapošljavaju se i rade na tržištu rada pod opštim i posebnim uslovima. Pod opštim uslovima zapošljavaju se lica sa invaliditetom na otvorenom tržištu rada, u državnim organima, organima pravosuđa, organima lokalne uprave, javnim službama, ustanovama, fondovima, javnim preduzećima, privrednim društvima i drugim pravnim licima koja nisu osnovana za zapošljavanje lica sa invaliditetom.

Prednost pri zapošljavanju u subjektima u okviru javnog sektora imaju lica sa invaliditetom, ako pored opštih ispunjavaju i posebne uslove za radno mjesto. Pod posebnim uslovima zapošljavaju se lica sa invaliditetom u ustanovi ili privrednom društvu koja su osnovana radi zapošljavanja lica sa invaliditetom. Pod zapošljavanjem pod posebnim uslovima smatra se i zapošljavanje u organizacijama lica sa invaliditetom i samozapošljavanje (pokretanje obrta, obavljanje samostalne djelatnosti i obavljanje poljoprivredne djelatnosti kao jedinog i glavnog zanimanja).

Pravo na zapošljavanje pod posebnim uslovima imaju lica sa invaliditetom sa najmanje 60% invaliditeta, lica sa najmanje 70% tjelesnog oštećenja, ukoliko to oštećenje ima za posledicu smanjenje radne sposobnosti i lica sa lakom i umjerenom mentalnom retardacijom (član 15. Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju lica sa invaliditetom FBiH). Prilikom zapošljavanja lica sa invaliditetom pod opštim uvjetima subjekti su dužni su ta lica zapošljavati srazmjerno ukupnom broju zaposlenih u tom subjektu (član 18. Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju lica sa invaliditetom FBiH).

DRUGI DIO

SAMOSTALNI UČENIČKI RADOVI U VEZI S USTAVNIM PROCESIMA

Aida Zahirović, I-5 JU Ekonomska škola Brčko

Naida Džaka, učenica III2 gimnazije u MSŠ "Enver Pozderović" Goražde

Naglo sam se trgla iz sna, probudio me vrisak koji je dolazio kroz odškrinut prozor. Suplela sam se pokušavajući ustati, te pala na pod dočekavši se na laktove, napolju se plač miješao sa muškim glasovima i gromoglasnim smijehom. Izašla sam na terasu, mrkli mrak. Nagela sam se preko drvene ograde, te kao kroz maglu vidjela svoju komšinicu, kako drži bebu u rukama i plače. Neke dvije siluete su iznosile neke stvari iz njene kuće. Nisam im mogla razaznati lica, zbog magle i smoga koji su se spustili te večeri na grad, tek puke naznake da je neko tu. Pitala sam se: "I zašto se ništa ne vidi? Gdje su svjetla, ulična rasvjeta?"

Počela sam vikati iz svega glasa da ću zvati policiju, da ih ostave na miru, vika i plač moje komšinice nisu prestajali. Jedna od silueta, momak poznatog glasa, mi je rekao: "U cijelom gradu nema struje već puna dva sata, tako da nemaš čime nazvati a nemaš ni koga nazvati jer policija ne smije ni izaći na ulice". Imala sam osjećaj da se smješka. Ostala sam, kao zaleđena, stajati, nisam vjerovala da je nešto tako moguće. Nisam uspjela ni razmisliti o tome, kada sam vidjela nekoliko snopova svjetlosti kako se približavaju mojoj kući. "Ova zelena kuća je sljedeća.", rekao je grubi muški glas. Trnci su mi prolazili kroz ruke i ja sam mahnito uletjela u kuću vrišteći, ne bi li probudila brata.

Bili smo sami, roditelji su otišli na put i ja sam znala da nam niko ne može pomoći, bili smo bespomoćni. Izvukla sam brata iz kreveta držeći ga za rukav, on me neprestano pitao šta se dešava. Obuzela me velika panika i strah, loše misli su se samo redale, a onda jedino na šta sam mogla misliti jeste kako da zaštitim brata i sebe. Strčala sam niz stepenice, držeći brata za ruku. Ušla sam u kuhinju uzimajući sve noževe koje sam mogla napipati, hljeb koji je stajao na polici i polupraznu flašu soka.

Naslijepo i po sjećanju sam se kretala kroz kuću, tama svuda oko mene. Čula sam korake: "Neko će nam upravo provaliti u kuću", rekla sam bratu šapatom i počela vući ormar prema ulaznim vratima, on mi je bez riječi pomogao. Jedino što mi je palo napamet jeste pobjeći na gornji sprat, uzela sam brata za ruku i potrčali smo uz stepenice. Osjećala sam kako mi tople suze klize niz obraze, bila sam uplašena, nisam bila sigurna šta slijedi.

Ušli smo u sobu i ja sam zaključala vrata, privukli smo komodu na kojoj su stajale moje knjige i visoki, stari ormar do vrata. Sjeli smo u čošak sobe, držeći se za ruke i tiho plakajući. Tek tada sam osjetila ogromni strah, ruke su mi se tresle i usne podrhtavale. "Ne brini se, moramo izdržati samo do zore", šaptao mi je brat. Sa prvog sprata su dopirali glasovi i smijeh, zatim tupi udarci i razbijanje vrata. Već su ušli u kuću, zvuci lomljenja, razbijanja, škripanja su odzvanjali polupraznom sobom. Nakon neprekidnog divljanja, smijeha, uništavanja, nastao je muk; kao da su otišli.

Ni sama ne znam koliko dugo je to trajalo, kada su se kroz roletne na prozoru počele probijati prve zrake svijetlosti i tmurne zore.

Nudžejma Pozder, učenica III2 gimnazije u MSŠ “Enver Pozderović“ Goražde

Zakon jačeg – jedini zakon koji je prisutan u prirodnom stanju. Stanje bez vlasti. Stanje bez propisa. Često sami sebi postavljamo pitanje kakav bi bio život u anarhiji, život u bezvlašću. Zakoni nam se ne sviđaju, vlada nam ne odgovara uvijek. Ali da li bi sve bilo tako bajno da ne postoji vlast?

Jedan dan u prirodnom stanju. Jedan dan bez ikakvih prava i zakona. Zar ne bismo svi mi bili potpuno drugačije osobe tog dana? Zar ne bismo donosili potpuno drugačije odluke? Svi bi bili na trenutak ugroženi, kako mi, tako i naša prirodna prava, jer bezvlašće nije dugo bezvlašće. Uvijek će se naći neko ko je jači od nekog drugog i ko će nas staviti „pod svoju šapu“. Neko ko će iskoristiti neku vrstu moći i staviti se u položaj iznad nas, jer je on ili moćniji ili jači ili bogatiji. Bila bi to klasična prisila onoga ko je jači, a gledajući moju državu, moj grad, to u prevodu znači onoga ko ima novac. Neko ko je jači će povući ljude sa sobom, stvoriti premoć i nakon toga i neku vrstu vlasti. I eto nas opet na početku. Država u kojoj nema mira tjera ljude na vraćanje u prirodno stanje, što u većini slučajeva dovodi do sukoba.

Mnogo je primjera, filmova koji prikazuju takvo stanje, gdje ljudi iskorištavaju svoju nadmoć, svoj novac, oružje, tlače druge ljude, ubijaju one „koji nisu vrijedni života“ i stavljaju se iznad nas jer su jači, a život je igra u kojoj uvijek pobjeđuje jači. Za većinu mojih sugrađana takav dan, takvo bezvlašće bi značilo „izgubiti i ovo malo što imamo“. Onaj ko bi znao iskoristiti svoju moć i jačinu, bi mogao opstati. Upravo zbog toga ne sumnjam da bih ja, a isto tako i moja porodica, opstali u tom prirodnom stanju. Malo znanja, malo mudrosti i malo više para – sve što je potrebno da se opstane u takvom sistemu. Mislim da ne bi mogli opstati oni koji su naivni i sa kojima se lahko može manipulirati, u šta ja sebe ne ubrajam, tako da bi taj dan bio gotovo kao i svi ostali ako bi se pravilno postavili i iskoristili svoju jačinu, jer svakako živimo u državi u kojoj moraš biti jak da bi mogao opstati.

Moj dan u bezvlašću bi se ogledao u preživljavanju. Čovjek je čovjeku vuk, što bi se u takvom stanju i pokazalo. Ljudi bi međusobno uništavali svoju imovinu, koristili oružje, novac i sve ostalo kako bi se stavili iznad nekoga. Ja bih taj dan koristila svaku vrstu svoje moći da opstanem u takvom sistemu, ali bez uništavanja tuđeg prava, jer prirodno stanje ne znači odmah primitivizam, a vjerujem da bi i moja porodica pokušala sačuvati sve što ima i preživjeti takvo bezvlašće na najbolji mogući način uz pomoć svojih jačih strana, jer samo jači opstaju. Mislim da bi najviše stradali nevini.

Kakav god opis dala o svom ponašanju toga dana, mislim da ne mogu biti dovoljno precizna jer mislim da bih drugačije razmišljala kada bih se stvarno našla u takvom stanju.

Selma Tvrtković, učenica III2 gimnazije u MSŠ "Enver Pozderović" Goražde

Ukolo hrpa rastrglog smeća, po odroncima ostaci rasparčanih kostiju i krvi, a u zraku tek pristigla atmosfera borbe i pukog proživljavanja. Našli smo se u Karsteniz planini i sumitu pobjede, uz najveći rudnik zlata na svijetu.

Zakon jačeg provodio se svuda oko mene.

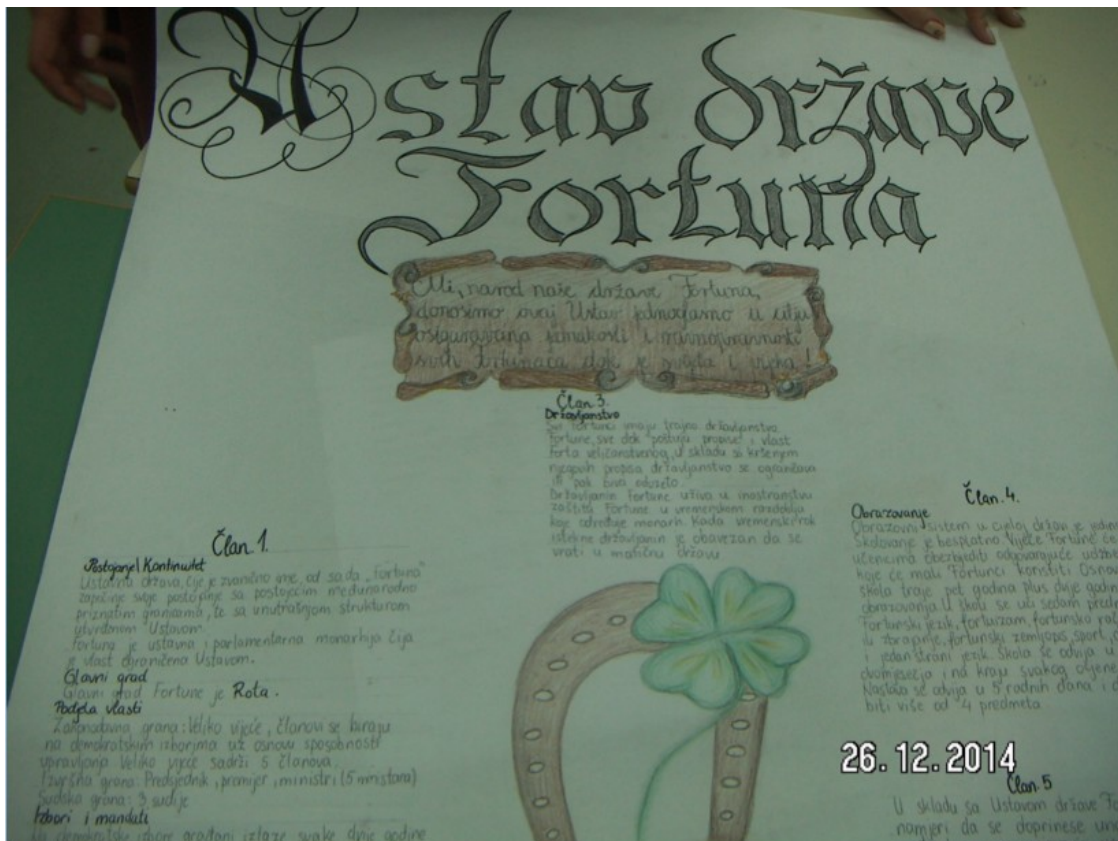
Mlađi tek pristigli vojnici nisu imali izgleda u tako bezvlasnoj situaciji. Mnogi od njih bivali su ubijeni i odvezeni na mjesto Karau, mjesto odbačenih i poraženih u jednom jedinom zakonu. Masa se kretala ka najvećem vrhu, vrhu 4884 m nadmorske visine. Odozgo su dolazile glasine o mogućem pronalasku različitog izobilja hrane, uglavnom biljaka i vrlo velikog broja životinja.

U toj masi ništa nije bilo mirno, vodile su se borbe za prevlast u putu i mogućem zauzimanju veće količine hrane.

Snaga i izdržljivost su me vodile kroz guste šume Karstenza. Kretanje kroz masu nije ulijevalo ni kap sigurnosti dovoljne za opstanak. U šumama Karstenza nailazila sam na različite prijetnje. Odvojeni od mase nepoznati muškarci lutali su šumom i napadali izgubljene žene i baš zbog toga maskirala sam se u odbojnog zarobljenika te pokušala stići do cilja što je prije moguće. No, cilj je bio veliko razočarenje. Na samom vrhu ugledala sam odbjegle divljake kako ubijaju masu koja stiže, postavljajući im smrtonosne zamke.

Njihovo meso rezali su na parčadi i gutali ih bez imalo grižnje savjesti da je ono što jedu isto što i sami oni i da je to prije nekoliko minuta probijalo se kroz masu da preživi. Vidjevši takvu sliku, bježala sam ka dnu planine što sam više mogla.

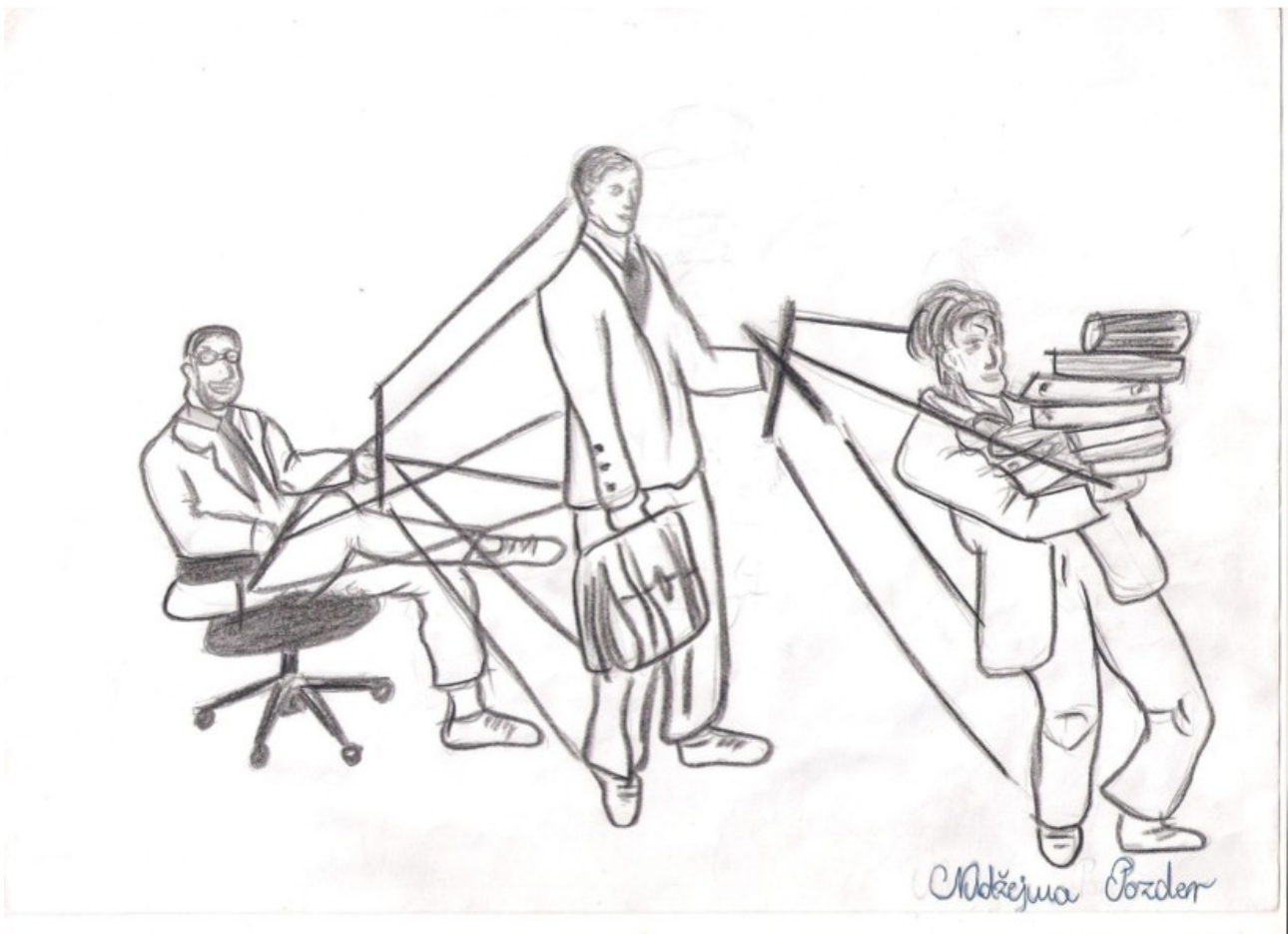
Nisam se osvrtna za sobom, samo sam kao izgubljeni raseljenik jurila sve više i više u nepoznato, upuštajući se možda u još gore predjele.

Amina Ramović, učenica III4 Poljoprivredno-tehničke škole MSŠ "Enver Pozderović" Goražde

Za mene bi dan bez vlasti izgledao ovako: Ljudi bi radili samo ono što žele, pokušavali bi da budu jači od svih tj. da počnu primjenjivati neku silu i moć da bi došli do ostvarenog cilja. Ne bi bilo ništa kao u današnje vrijeme, ne bi se poštovao zakon, ne bi se poštovala prava, jednom riječju narod bi radio samo ono što bi želio.

U ovakvim situacijama, ni lijepa riječ ne bi pomogla, gazila bi se ljudska prava, uništavalo pravo na njihovu vlastitu slobodu i imovinu. Ne bi bilo vlasti, ni predsjednika koji bi vodio državu, koji bi odredio zakon koji bi se morao poštovati. Ne bi postojala niti jedna politička stranka, niti ikakva institucija ili skupština u državi. Bogati ljudi bi preuzeli vlast a siromašni bi bili njihovi robovi i morali raditi samo ono što im oni kažu. Ne bi postojalo nimalo ljudskosti, niti bi ljudi živjeli normalan život. Evo, ovako bi izgledao jedan dan bez vlasti – tužan i nepodnošljiv.

Indira Garić, Srednja škola Pere Zečevića

LJUDSKA PRAVA

Širom svijeta, pa tako i u Bosni i Hercegovini osnovne slobode i ljudska prava su veoma bitne za samog građanina. Mnogobrojni ratovi su potaknuli potrebu za osnivanjem organizacije čiji bi cilj bio očuvanje mira i sigurnosti te zaštitu ljudskih prava. Prošlost nam je primjer za nešto što se ne bi smjelo ponovno dogoditi. Mnogobrojni ratovi su ostavili iza sebe štetu a osnivači Ujedinjenih nacija i autori Povelje pokušali su ostvariti želju za mirom i zajedničkim projektom te na taj način osigurati svjetski poredak s trajnim mirom.

Kroz prošlost vidimo da se nisu poštivale norme ljudskih prava što nam dokazuje činjenica o civilnim žrtvama sukoba u svijetu. Prema E.Kantu "Prirodno stanje (status naturalis) među ljudima koji žive jedan do drugoga nije stanje mira, nego naprotiv 'ratno stanje'". Milijuni ljudi u svijetu se bore za svoja prava dok ostali uvelike pate jer im se krše osnovna prava – žrtve su mučenja, silovanja, korupcije, gladi, neimaštine. Spisak ljudskih prava postaje sve duži, a mi smo još uvijek daleko od ideala iz 1948. godine kada je donesena Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima. U svijetu se jaz između bogatih i siromašnih očito vidi i sve više i više raste. Osim toga, borba za jednakost žena i dalje traje, netolerantnost prema drugačijima još nije iskorijenjena.

„Svi ljudi rođeni su slobodni, sa jednakim dostojanstvom i pravima" – tako počinje član I. Opće deklaracije o ljudskim pravima. To znači da svi mi od momenta kada smo se rodili posjedujemo određena prava koje nam nitko ne može oduzeti ili osporiti. Pod ljudskim pravima smatraju se zagantovana prava pojedinca na zaštitu od države, prava koja im pripadaju na osnovu njihove egzistencije, neovisno od čovjekove pripadnosti nekom narodu, neovisno od toga u šta on vjeruje i neovisno od njegovog pola. I upravo zbog toga su neotuđiva i važe u svakom trenutku.

Svatko od nas treba da poštuje ljudska prava i dostojanstvo ljudi koji žive oko nas, na taj način na samom početku možemo spriječiti kršenje ljudskih prava, a samim tim i nastanak konflikata. Znanjem, obrazovanjem i razvijanjem vještina podižemo svijest o ljudskim pravima. Spremnost za prihvatanje i "onih drugih" je već pola urađenog posla. Ne bih se složila sa Hobbesovom izrekom „Čovjek je čovjeku vuk" nego radije sa narodnom poslovicom „Čovjek je čovjeku lijek".

Dženana Kukić, IV-6, JU Ekonomska škola Brčko

ZAŠTITA PRAVA LGBTIQ OSOBA U BOSNI I HERCEGOVINI

Institucija ombudsmena za ljudska prava u Bosni i Hercegovini tu je, između ostalog, da zagovara i štiti prava LGBTIQ osoba u skladu sa Zakonom o zabrani diskriminacije, a u zemlji u kojoj manjinske skupine ne nailaze na razumijevanje i pomoć institucija, djelovanje ombudsmena je od iznimnog značaja.

U Bosni i Hercegovini, u kojoj su dominantno naglašena prava nacionalnih manjina, svaka druga grupa, koja samim tim spada u manjine, ima problem sa uživanjem prava. Ustav Bosne i Hercegovine, u članu 2, kaže da će se direktno primjenjivati međunarodni standardi, koji govore da je država članica dužna svakoj osobi na svojoj teritoriji obezbijediti uživanje prava definisanih tim međunarodnim standardom. Međutim, preambula Ustava kaže da se u Bosni i Hercegovini garantuju prava građanima bosanske, srpske i hrvatske pripadnosti. Iz navedenog je očigledno da je preambula Ustava kontradiktorna članu 2 istog, koji govori o individualnim pravima. Međunarodni dokumenti govore o individualnim, a ne o grupnim pravima, što za posljedicu ima da se u značajnoj mjeri krše prava svih građana bez obzira na njihovu, ne samo nacionalnu nego i seksualnu, političku i drugu orijentaciju. U kontekstu teške ekonomske i socijalne situacije u Bosni i Hercegovini, postavlja se pitanje da li se može nekoj grupi davati izraziti prioritet u zaštiti njihovih prava.

U posljednje vrijeme često možemo da vidimo razne parade pripadnika LGBTIQ osoba u susjednim nam državama: Srbiji, Crnoj Gori i Hrvatskoj, koje nam pokazuju da je moguće promijeniti svijest i postići pomake na planu priznavanja i zaštite prava svih građana. Zbog toga smatram da nikome ne bi smjelo biti onemogućeno mirno okupljanje, te smatram da prvo moraju javne ličnosti ustati i reći da jesu za zaštitu ljudskih prava svih građana, kao što je učinjeno i u zemljama regiona.

Ono što bi bio dobar početak, po mom mišljenju, je mijenjanje svijesti društva, gradnja pozitivnog ambijenta za sve manjine i deprivilegovane osobe, pričanje o problemima s kojima se svakodnevno suočavaju, te njihovo ohrabrenje u cilju pronalaženja rješenja i zaštite ljudskih prava istih.

Nejra Keljalić, SSŠ “Jajce”

Pismo Slobodi

Poštovana gospođo Slobodo,

Moje ime je Garo. Već Vam se dugo želim obratiti i zamoliti Vas da razmotrite moj slučaj. Preporučio bih Vam da sjednete jer je moja priča prilično duga.

Sve je počelo samim mojim dolaskom na svijet. Kada sam prvi put ugledao svjetlost dana preplašio sam se kao i svi psići. Kakvu takvu sigurnost mi je ulila majka, ali ni to nije dugo potrajalo. Već treći dan su me poslali kod gazde i od tad je više nikada nisam vidio. Dolaskom kod gazde upoznao sam nekoga ko će me pratiti većinu mog života. Zove se Lanac. Nisam ga podnosio i stalno sam ga pokušavao otjerati od sebe. Ali bezuspješno. Možda se on meni obradovao mislivši da ćemo postati prijatelji. Ja se njemu sigurno nisam.

A gazda... gazda je bio posebna priča. Visok i krupan čovjek sa uvijek smrknutim licem. Prvih dana sam cvilio za majkom, a on dođe pa cipelom, papučom... čim god stigne, udara po meni. Toliko o iskazivanju osjećaja. Možda je on i pokazivao osjećaje, ali sigurno ne na način koji sam ja razumio. Razlog zbog kojeg sam došao kod njega sam tek kasnije saznao. Kažu htio nešto da zabavi svoju kćerkicu. A kćerkica... šta da Vam kažem... ima ona narodna: “Jabuka ne pada daleko od stabla”.

Dobar taj narod a sve mi se čini i pametan. Dođe tako ona pa povuci za uši, pa za rep... Da se nisam crn rodio, pocrnio bih od muke. Kad bih se napokon uspio osloboditi kćerke mučiteljice i gazdine papuče, povukao bih se u kućicu i razmišljao o svom “očaravajućem životu”.

U početku sam zavidio ljudima. Mislio sam da je njima sve “ravno do mora”. Da su već odavno upoznali Vas i da nemaju problema. Ali moje se mišljenje promijenilo. Mislim da bih to mogao opisati izjavom jednog čike: “Čovjek je uvijek slobodan na nečiji tuđi račun”.

To je tako pohlepno! Spram tim i gazdina papuča mi se čini kao melem. Čudni su ti ljudi. Često bih gledao ptice i divio im se. One nemaju Lanca da ih prati i nervira a sigurno nema ni te papuče da njih može stići.

Želio sam biti kao one. Ne mariti za druge i jednostavno uživati u životu. Ne letjeti, da se razumijemo, iako bih mogao jer sam takav da bi me jači vjetar mogao otpuhnuti, da nisam vezan uz ovaj prokleti Lanac. Na licima im se vidjelo da su sretni i želio sam znati šta trebam učiniti da bih bio sretan kao one. Jednog sam dana postavio to pitanje jednoj ptici što je stalno skakutala oko moje posude s hranom. Rekla mi je da se obratim Vama jer ste vi razlog njihove sreće. Rekla je da Vas moram pridobiti i zaslužiti. Ovom prilikom Vas molim da mi objasnite šta trebam uraditi da i meni podarite sreću? Samo, molim, ne na račun drugih.

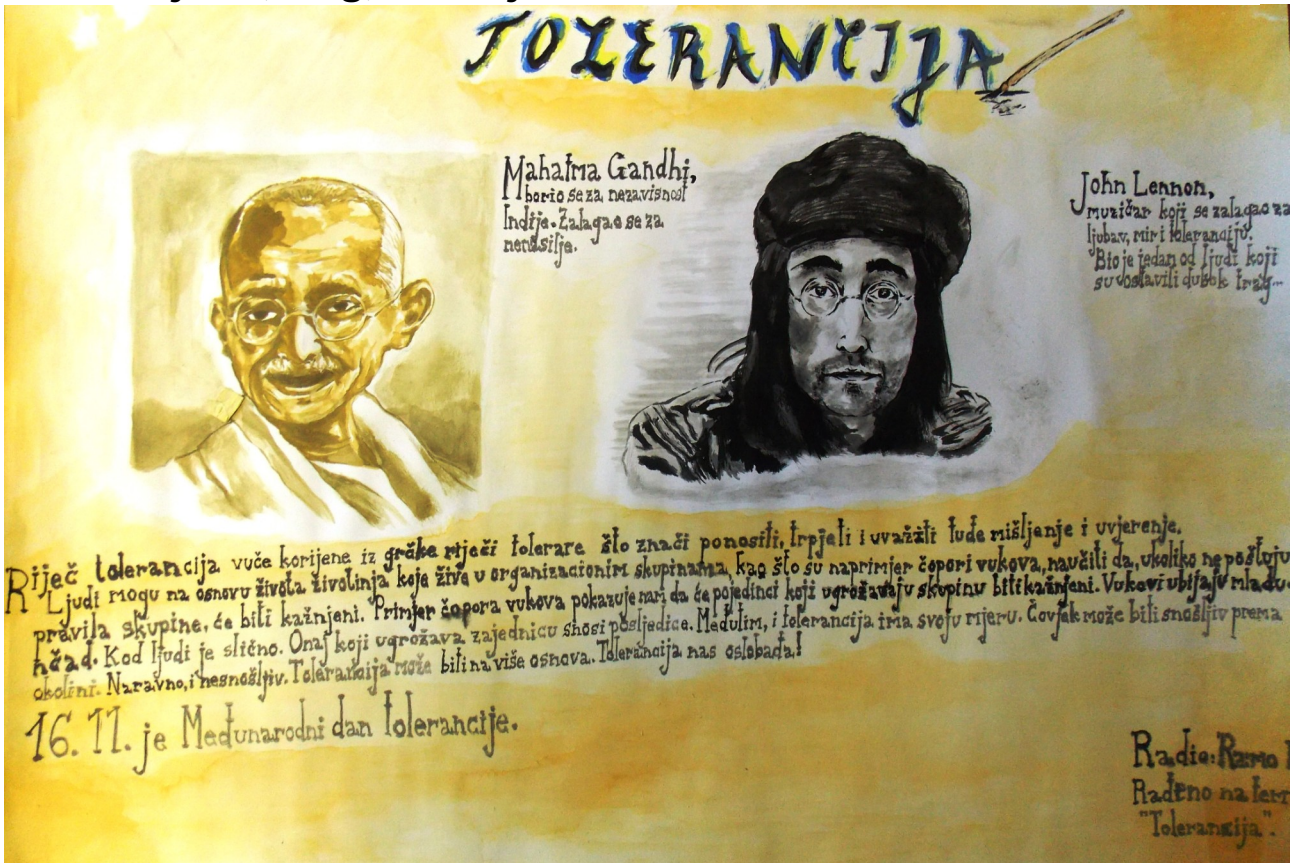
Da se ne lažemo, ja Vam ništa materijalno nemam ponuditi sem jedne kućice metar sa metar, dobro održavane, i ovog “najdražeg” Lanca. Stvarno ne znam kako ću se moći odvojiti od njega. A kažu da se svi rađamo Slobod(i)ni?! Heh!... stari dobri sarkazam.

Nadam se da Vam nisam oduzeo puno vremena.

S poštovanjem,

Tvoj Garo

Ramo Djono, IV g, Srednja škola Stolac

Nikolina Stupar, IV-6, JU Ekonomska škola Brčko

Životni standard

Kada kažemo životni standard, kao primjer prihvatljivog životnog standarda možemo uzeti državu Norvešku. Iako prvo što se pomisli kada se spomene Norveška su predivna priroda, hladnoća i visok standard.

Norveška rangira kao zemlja sa najvećim prosječnim primanjima i najboljim uslovima za život građana. Uprkos očiglednom socijalnom raspolaganju i sve većem broju imigranata, nastoji da očuva princip socijalne jednakosti.

Za mene je do sada prosječno prihvatljiv standard života jer se država kao što je Norveška brine za svoje građane i za njihov život. Kao što mogu da navedem još nekoliko elemenata koji bi popunili prihvatljiv život u bilo kojoj državi, a to su:

- 1) Da je prosječna plata 1000 KM
- 2) Da je najbezbednija zemlja na svijetu
- 3) Da je obrazovanje besplatno na fakultatima
- 4) Da je radno vrijeme fleksibilno
- 5) Da ima ostvarive prihode od prerade nafte i rezerve za narednih 30 generacija.

Naravno ovo su samo neki od elemenata koji bi popunili prihvatljiv život. Željela bih još dodati da se Norveška smatra kao jedno od najsretnijih mjesta za život na Zemlji. Istraživanje Ujedinjenih nacija iz 2013. godine pokazalo je da norveška zauzima drugo mjesto od 156 ispitanih zemalja kada je u pitanju sreća ljudi. Analiza je vršena imajući u vidu niz faktora kao što sutrajanje života i zdravlje, sloboda i socijalna podrška.

Riad Dizdar & Ehvan Građanin, SSŠ "Jajce"

Satira i granice slobode izražavanja

U Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda zapisano je da svako ima pravo na slobodno izražavanje i mišljenje. Ipak, ostvarivanje ovih sloboda - budući da uključuje obaveze i odgovornosti - može podleći takvim formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili sankcijama predviđenim zakonom i koje su neophodne u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, teritorijalnog integriteta ili javne sigurnosti.

Novinari Charlie Hebdo bili su svjesni opasnosti koju sa sobom nosi objavljivanje satiričnog materijala, ali su to učinili nadajući se dobrom ishodu.

Ili ipak ne?!

Dana 7. siječnja, u Parizu, braća Kouachi ubili su 12 novinara spomenutog časopisa uzvikujući: "Osvetili smo proroka Muhameda. Ubili smo Charlie Hebdo". Naravno, po običaju, kao da sam čin nije bio dovoljno strašan, zapadni, a tako i naši mediji, sve su to još uveličavali i krasili podsjećanjem na prijašnja strašna krvoprolića. Na žalost svih nas, na svu tu medijsku hajku, od same objave karikatura, tako i preko raznih novina kasnije, najmanje, odnosno nikako, nisu reagovali oni koji su morali - veliki i bogati muslimani, uticajni u svijetu. Isto tako mirno posmatraju i nered u svojim zemljama. Pobunili su se seljaci, obični ljudi, u želji da odbrane Poslanika Muhammeda. Propaganda je od samog lika Muhammeda stvorila dva, potpuno suprotna karaktera: siromaha i strašnog ratnika.

Često se neodgovorno objašnjavanje postupaka muslimana hrani njihovim poistovjećivanjem s vjerskim autoritetom i njegovom navodnom željom za ubijanjem. Ipak, istina je drugačija. Muhammed je zaista, kao i sama vjera islam, strogo protiv ubijanja: "...ko god ubije nekoga koji nije ubio nikoga ili nije činio nered na Zemlji, kao da je ubio cijelo čovječanstvo; a ko njega ostavi u životu, kao da je ostavio u životu cijelo čovječanstvo. (5:33)"

Osim toga, kao problem sa kojim se danas suočavaju svi muslimani u Evropi, jeste poređenje sa zemljama Bliskog istoka. Te su zemlje često predstavljene kao zaostale i nedemokratske, što i nije daleko od istine, ali treba napomenuti da Amerika, kao najveća svjetska sila, od 1945. do 2011. nije podržala nijedan autentični politički, ustavnopravni i demokratski proces u muslimanskom svijetu. Čak šta više, otežavali su takve procese. Islam kao vjera proteže se kroz različite kulture i prilagodila se svakoj od njih, ali poistovjećivanje sa državama Bliskog istoka, na izvjestan način, degradira i ostale muslimane. Annemarie Schimmel je jedne prilike u Kairu, 1997. godine, njemačkoj javnosti rekla: "Na Boga možete jurišati, muslimani će to trpjeti, jer Bog je Bog, Svemoćan, može se odbraniti! Ali nemojte vrijeđati Muhammeda, ne, nipošto, ima mnogo muslimana koji ističu da je on bio siročić, sirotinja ga razumije! Sirotinja ga brani!"

Ništa od toga ne opravdava ono što se dogodilo novinarima satiričnoga francuskog časopisa, ali problem je u tome što je to djelo u crno zavilo sve muslimane svijeta.

To je ono što je već poznato. Svaki uspjeh muslimana uvijek će se pripisati njemu, kao pojedincu, dok će svako njegovo nedjelo biti stavljeno kao primjer kakav je svaki musliman na svijetu. Naravno to stvara nepovjerenje sugrađana i muslimane postavlja u još težu poziciju, i tako bijesni i jadni mnogo lakše će se naći spremni da ponove nešto kao što se desilo u Parizu. Prefiks vjere kod osobe koja je počinila bilo koju vrstu zločina, primjenjuje se, ipak, samo kod muslimana. Kada je Anders Breivik 2011. godine u omladinskome kampu iz puške ubio 69 ljudi, a samo dva sata prije auto-bombom 8, niko nije spominjao njegovu vjeroispovjest.

Mnogo je sličnih slučajeva, ali niti jedan razlog zbog kojeg se vrši ta selekcija.

Ja nisam Charlie Hebdo jer, iako stojim iza toga da svako ima pravo na slobodu izražavanja, ja to nikada ne bih mogao koristiti kako bih svjesno nanosio bol drugome. Urednici francuskoga časopisa bili su svjesni mogućih neželjenih posljedica. Charlie Hebdo je samo jedan u nizu takvih medija koji pokušavaju satirama da prikažu svijetu drugačiji islam (ali i druge religije) nego što on jeste, samo čekajući da to neka druga braća Kouachi svima potvrde i da se list potom proda u nekoliko miliona primjeraka.

Islam je savršen, muslimani nisu. I nikako ne smije djelo jedne osobe biti primjer za etiketiranje tako velikog broja ljudi. Ne možemo opravdati ono što se desilo novinarima jednog satiričnog časopisa i pristajemo uz pravdu kako je postavlja evropski sistem zaštite ljudskih prava, ali svjesni smo da se među 7 milijardi ljudi uvijek može naći nekoliko fanatika koji su spremni svoje lične frustracije predstaviti kao bol jedne globalne religijske zajednice i djelovati na način kao što je to bilo u Parizu, ubijeđeni da ono što čine jeste jedino ispravno.

Ne određuje vjera hoćemo li mi biti dobri ili zli. U našim rukama je mogućnost izbora, kao i odgovornost za propušteno ili učinjeno.

**Ivana Koruga, IV 6 i Dragana Lazić, IV 6,
IV-6 JU Ekonomska škola Brčko**

Sladjan Lakić, III-5, JU Ekonomska škola Brčko

Obrazovni sistem u Bosni i Hercegovini

Iako i pored decentralizacije u oblasti obrazovanja u Bosni i Hercegovini, unutar državnog ministarstva za civilne poslove formiran je sektor za obrazovanje. Oblast obrazovanja je zbog specifičnosti koje vladaju u BiH vrlo osjetljivo pitanje. Osnovno obrazovanje u Bosni i Hercegovini je obavezno i besplatno za svu djecu u dobi od 6 ili 7 do 15 godina života i traje 9, odnosno 8 godina. Naime u nekim područjima BiH 2004. godine je usvojen sistem osnovnog obrazovanja koji počinje sa 6 navršenih godina i traje ukupno 9 godina. Srednje obrazovanje u Bosni i Hercegovini je kao i u slučaju osnovnog obrazovanja besplatno.

Međutim, iako postoje inicijative da ovaj nivo obrazovanja postane obavezan to je slučaj samo u Kantonu Sarajevo. Sistem visokog obrazovanja u BiH se zasniva na principima Bolonjske deklaracije. Prema ovom principu visoko obrazovanje je organizovano po sistemu prenosivih bodova (ECTS) i ima tri nivoa.

Ključan problem obrazovnog sistema naše zemlje, po mom mišljenju, je nedovoljan broj mladih koji posjeduju diplomu nekog deficitarnog zanimanja i sa druge strane veliki broj onih koji su stekli diplomu ekonomskog, pravnog i sličnih fakulteta. Takođe bitan problem je i postojanost velikog broja diploma čija je vjerodostojnost diskutabilna, a isto tako i velikog broja privatnih univerziteta čiji rad iz ovih ili onih razloga nije predmet ispitivanja nadležnih organa iako se vrlo često dovodi u pitanje.

Takođe, potrebno unijeti radikalne promjene u sistem srednjeg obrazovanja, na primjer, konkretno u slučaju tri srednje stručne škole na području Distrikta. Moje mišljenje je da sistem modularne nastave jeste dobar i prihvatljiv, ali isključivo ukoliko se primjenjuje onako kako je to slučaj u inostranstvu. Opšte je poznata činjenica da učenici u inostranstvu imaju daleko bolje i objektivnije rokove za pripremu kada je u pitanju polaganje modula, a uz to i daleko kvalitetnije načine izvođenja nastave. Mislim da nije dovoljno to što se u pomenutim školama "primjenjuje sistem modularne nastave", ako se on ne primjenjuje na dobar i kvalitetan način i tako da bude produktivan za učenike. Kao učenik koji uči i polaže baš po tom principu moram priznati da se trenutnom načinu kako izvođenja tako i polaganja predmeta i uopšte nastavi ima mnogo više toga zamjeriti nego pohvaliti, pa se pitam zašto i zahvaljujući kome takav sistem i dalje opstaje?

Kenan Kladnjaković, III-5 & Slađan Lakić, III-5, JU Ekonomska škola Brčko

Ustav

Ustav nije pravni pakt
već najviši državni akt.
Ustav naravno još uvijek postoji
i ja ću vam reći od čega se sastoji.
Mnoge žene vjerovatno nisu čule
on se sastoji od preambule.
Dok postoji jedna država cijela
ima da bude normativnog dijela.
Nije ustav nikakva praksa
ima on i nekoliko aneksa.
Nema nekih pretjeranih mana
ima samo nekoliko amandmana.
Ustav ne zna šta je samo mala pčela
na početku svega tu su nam načela.
Iz dana u dan ustav se drži
on u sebi ponešto i sadrži.
U ustavu nema puno opisa
ali ima tri vrste propisa.
Niko neće ljudi na tlo pasti
jer ustav određuje zakonodavne vlasti.
Ako neko slučajno na tlo padne
ustav ima izvršne i sudske organe.

Valentina Radić, SSŠ „Jajce“

Pravo na život u sjeni smrtne kazne

Smrtna kazna predstavlja najstrožiji oblik kazne. Postojala je još u Hamurabijevom zakoniku. I danas ima država koje ju primjenjuju.

Na pitanje bi li čovječanstvo bilo sretnije bez postojanja smrtne kazne - teško je odgovoriti?! Naime, zašto osoba koja je drugoj oduzela život i sama ne bi bila smaknuta ukoliko je imala zle namjere? Ali, s druge strane, kako bismo mi mogli znati tj. procijeniti je li imala loše namjere? Ukoliko su okolnosti takve da je osumnjičeni mučio žrtvu te ju ubio, jasno je da to nije bio nikakav vid samoobrane. Dakle, nisu svi zločini kristalno jasni. Mogućnost da nevinu ljude budu osuđeni na smrt je posve izgledna. Porotnici na sudu moraju biti sigurni da je optuženi kriv 80%, ne 100%. Znači, svaki peti osuđenik je nevin. To nije mala stvar. Stavite se u kožu osuđenika. Ni krivi ni dužni, vi gubite svoj život. Otkud ljudima pravo da se igraju boga, da odlučuju tko će živjeti, tko umrijeti? Ako sam ja nešto loše učinila, zašto bi drugi mene osuđivali? Svi ćemo pred isti sud.

Nitko nema popusta.

Ako već ne želimo zalaziti u vjeru, otkud čovjeku pravo da nekome oduzme život? Osnovno ljudsko pravo je pravo na život. Zaštićeno je zakonom! Kako onda mi možemo jednoj osobi, koja je kao i mi prije svega čovjek, oduzeti život? Život koji je zakonom zaštićen.

(Tu se postavlja i pitanje kako je ta osoba mogla oduzeti život svojoj žrtvi?)

Smrtna kazna je na jedan način olakšanje za osuđenike, oslobađa ih "teškog" zatvorskog života. Smrtna kazna se sprovodi na više načina. Osuđenik se stavlja na el. stolicu, strijelja se, ubrizgava mu se smrtonosna injekcija... Svako od ovih sredstava osigurava brzu smrt. Zašto osuđenik koji je mučio svoju žrtvu i sam ne bi patio?

Teška stvar je odlučiti zaslužuje li netko umrijeti ili ne. Smrtna kazna se sprovodi još u mnogim zemljama. U Europi je aktivno prisutna u Bjelorusiji te u Ustavu Republike Srpske, mada se ne sprovodi. Republika Srpska je pokrenula proceduru da tu odrednicu izbriše iz Ustava. Moje mišljenje je da bi u cijelom svijetu trebalo ukinuti smrtnu kaznu. Nemamo mi tu ovlast da drugima oduzimamo život. To je pravi odgovor na pitanje postojanja smrtne kazne. Ako se po zakonu smrtna kazna još uvijek sprovodi, mijenjajmo zakon. Nije zakon čovjeku dao život već čovjek zakonu.

Ljudi su kreatori zakona pa ga mogu i mijenjati.

Mijenjajmo ga!

Sladjan Lakić III-5, JU Ekonomska škola Brčko

Životni standard u Bosni i Hercegovini

Ne postoji opšteprihvaćena definicija pojma "životni standard", ali je jasno da ovaj pojam podrazumijeva određena dobra ili usluge pomoću kojih pojedinci ili zajednice teže da zadovolje svoje potrebe.

Činjenica je da je životni standard u BiH jako nizak. Imamo najniži životni standard u odnosu na sve zemlje okruženja, Evrope, pa čak smo i na jako niskoj poziciji u svijetu uopšte. Zašto je to tako? Pitanje koje je svakodnevno prisutno u mom životu, meni koji sam samo jedan srednjoškolac. Da li se vladajuća struktura zapita?

Vladajuća struktura koja godinama rade isključivo u svoju ličnu korist, koji ne čine ništa u pogledu ekonomskog napretka ili stvaranja bolje ekonomske situacije. Svakodnevno gledam ljude koji hranu traže u kontejnerima i one koji prose na ulici i tako preživljavaju iz dana u dan, zahvaljujući milosti i nemilosti slučajnih prolaznika. Sve javne kuhinje i ostale organizacije koje vode brigu o najugroženijim stanovnicima odavno su zatrpane i ispunjene do poslednjeg člana, a imaju i problem sa obezbjeđivanjem sredstava za svoje funkcionisanje. Da bi pojedinci ili grupe zadovoljili svoje potrebe oni trebaju iz prihoda koje ostvaruju pokriti svoje troškove. Međutim, kako ako su nezaposleni i uopšte nemaju prihode?

Moje mišljenje je da je najveći problem u našoj zemlji to što je životni standard iz dana u dan sve niži za jedan sloj građanstva, a sve viši i bolji za one druge koji imaju novac, koji imaju vlast, koji imaju sve dok ostali nemaju ništa. Dakle, ne samo da je situacija trenutno jako loša, nego je iz dana u dan sve lošija i niko više ne zna kuda to vodi i do kad će biti tako. Kako da neko bude zadovoljan životnim standardom u zemlji u kojoj imamo više penzionera, nego zaposlenih, u zemlji u kojoj su troškovi prosječnog građanina duplo veći u odnosu na prihode? Kako da neko bude zadovoljan time što se u našoj zemlji ne cijeni ni obrazovanje, ni bilo šta drugo.. a i kako bi? Kako kada u našoj zemlji ima toliko obrazovanih, mladih i sposobnih ljudi koji nemaju posao, pa pristaju na sve samo da ga dobiju. Rade mnogo više za mnogo manje novca nego bilo gdje.

Ja ne znam mogu li se uslovi života kod nas uopšte nazvati "životnim standardom", imamo li ga mi? Sveopšta nezaposlenost ne dopušta ostvarenje poželjnog životnog standarda niti ostavlja bilo kakvu nadu u "bolje sutra"...

Zoran Ljubičić

Procedure diskriminacije i varke o ljudskim pravima

Studij politologije na FPN u Glavnom Gradu okončao si prije roka s prosječnom ocjenom 10 kao jedan od najboljih studenata u generaciji. Dobitnik si srebrnih i zlatne značke za odličan uspjeh u studiju, a bio si i među rijetkim stipendistima Univerzitetskog fonda za stipendiranje darovitih studenata.

Na Birou za zapošljavanje proveo si 12 godina.

Bilo je to vrijeme dekadencije... Bivša Država raspadala se uz fabriciranje afera s ideološkom pozadinom; jednopartijski proizvođači ideja izmišljali su povode za konačni obračun sa svima koji se nisu uklapali u njihove ideološke sheme. Jedan svećenik globtroter i jedna omladinska aktivistkinja koja ide na nedjeljnu misu, kao poželjni objekti žrtvovanja posve su se uklopili u ideološku 'kulturnu revoluciju'.

Značajan broj medija pozabavio se 'slučajem' omladinke koja je 'viđena na polnočki' i svećenika koji 'koketira s emigracijom'. Bio si jedini koji je, u ondašnjem omladinskom tisku, napisao članak u obranu prava na vjeru. Pozivanje na program Partije i recentna znanstvena istraživanja u sociologiji nisu bili nikakav argument pred argumentom Partijske ideološke prisile. Pravosudni organi ionako se nisu držali zakona 'k'o pijan plota'.

Mogućnost da se zaposliš u struci bila je ravna nuli. Sva vrata socijalne promocije bila su ti zatvorena. Etiketiranje nacionalizmom bilo je osuda koju nikakva diploma i uspjeh u studiju nisu mogli izbrisati. „Okači je mačku o rep!“, pisao je jedan magazin nakon što si u tiražnim dnevnim novinama objavio oglas da tražiš bilo kakav posao s diplomom fakulteta humanističkih nauka.

Bio si kolporter, novinar, švercer, konobar, mornar, berač na plantažama bresaka, trgovac, bauštelac, bodenleger, vojnik...

Sa Zapada došao si u rat. Iz njega izišao si kao ratni invalid. U oslobođenom Gradu pružala se prilika za prvo zaposlenje u struci. Bio si jedini s fakultetskom diplomom na birou za zapošljavanje. Zbog članka u jedinoj svijetloj vjerskoj tiskovini, u kojoj si pisao o 'službeniku pod mantijom' – Gospodaru poratnoga života u Gradu – mogućnost da se zaposliš u struci bila je ravna nuli. Nikakav domoljubni pedigree – dobrovoljno sudjelovanje u obrani Grada i ranjavanje – nije bio dovoljan da izbriše novu etiketu 'izdajnika i narodnog neprijatelja'. Ravnateljica Gimnazije – neinformirana pridošlica – pristala je da radiš u školi, ali je dobila otkaz prije nego si uspio regulirati radni odnos. Nisu znali kud bi s tobom pa si tri godine radio na crno kao srednjoškolski profesor.

Nije ti poznato da li je bilo još ovakvih slučajeva u državi.

Radni odnos zasnovao si u drugoj školi na način da ćeš postati 'profesor s poteškoćama u razvoju'. Iako si od dotične ustanove svojedobno stipendiran kao 'kadar potreban za rad u školi', sad si postao 'slučaj' jer, navodno, nemaš odgovarajuću grupu predmeta potrebnu za rad u prosvjeti. Dopisi dvojice dekana s uredno pobrojanim 'nedostajućim predmetima' koji te kvalificiraju za rad u srednjoj školi nisu bili dostatan argument niti potvrda tvoje osposobljenosti. Davnašnji kadrovski ugovor sa školom – također. Dvije presude prvostupanjskog suda još manje. Drugostupanjski sud – na temelju jednog falsificiranog i drugog propisa koji se ne primjenjuje u školi koja radi po nastavnom planu i programu jezika 'tvog naroda' – konačno je presudio protiv tebe. Tvoje pismo svim nacionalnim institucijama o pravosudnom presedanu koji dovodi u pitanje ustavnu poziciju jezika 'tvog naroda' jedva da je koga dirnulo. Entitetski vrhovni sud odbacio je zahtjev za reviziju jer novčanim iznosom ne pokriva sporove koji su u njegovoj nadležnosti. Apelacija Ustavnom sudu godinama čeka da dođe na red. Ukoliko nije, u međuvremenu,

zagubljena u nekoj od ladica na bespućima nacionalbirokratske zbiljnosti. Prosvjetni inspektor koji je istraživao cijeli slučaj i sudjelovao u njegovu zapetljavanju, u kuloarima – valjda zbog grizodušja društvenog radnika koji u slobodno vrijeme piše knjige – govori da si u pravu, ali da bi 'trebao sjesti s ministricom...'. Valjda i s današnjim ministrom, jer se za mandata tvog slučaja izmijenilo pet ministara. Koji govore o strateškom interesu 'tvog naroda' za nastavom na nacionalnom jeziku, a na sudu podmeću propise na jeziku drugog naroda. Presedan?! Tko mari...

Sad si u Njihovoj milosti. Svake godine potpisuješ ugovor o radu na neodređeno vrijeme. Dok ti ne presjedne zalaganje za obrazovni sustav u kojemu će biti 'pomiješane kruške i jabuke'.

Tvoji kolege/ice smiju ti se iza leđa. Tvoji dojučerašnji učenici napreduju u poslu, a ti si u statusu profesora s poteškoćama u razvoju. Odsustvo solidarnosti s njihove strane te gotovo porazilo. Da si mogao predvidjeti ovakav rasplet događaja, možda bi one ratne godine kad si ranjen ležao u lokvi krvi i držao cijev puške pod bradom, povukao obarač i zaslužio mjesto u panteonu stradalnika za nacionalnu stvar. Ovako, mučiš se svaki dan da zadržiš strast u poučavanju i pristupaš učeniku kao 'nepovredivoj samovrijednosti' koju treba dovesti do krajnjih granica njenih prirodnih mogućnosti. Usput, dodatno ih educiraš o zakučastim procedurama zaštite od svih oblika diskriminacije i drugim varkama o ljudskim pravima.

**Simo Ropčević, IV-6 i Grujica Vasić, IV-6, IV-6
JU Ekonomska škola Brčko**